

1966

SPÖRDIMÁNGUÐ

Falinn

A-27626

TALLINNA
III
SPORDIMÄNGUD

KIRJASTUS „EESTI RAAMAT“ TALLINN 1966

Toimetuse kolleegium: R. Hallik, E. Piisang (koostaja) ja
E. Roorand

Kaane kujundanud E. Palmiste

SISUKORD

Löögem üksmeelselt kaasa	3
Tallinna III spordimängude orgkomitee	5
Komisjonide esimehed	6
Alakomisjonide esimehed	6
Võimlemispeo staap	7
Spordibaaside asukohad	7
Tallinna III spordimängude kava	8
Tähtsamad võistlused spordimängude ajal	9
Igähele jõukohane	10
Märginormide vastuvõtmisest	12
Spordimängude märginormatiivid	13
Arve ja fakte	19
Märginormatiivide vastuvõtmise ajad ja kohad	20
Olgu jääv meile päike	23
Meenutagem esimesi	24
Raskejõustikust Tallinnas	31
Käsipall pühitseb juubelit	37
Võidujooksudest kergejõustikuni	40
Tallinna spordisündmuste ja tallinlaste sportlike saavutuste kroonika	43

ТАЛЛИНСКИЕ III СПОРТИВНЫЕ ИГРЫ

Составитель Э. Пийсанг

Обложка Э. Пальмисте

На эстонском языке

Издательство «Ээсти Раамат»

Таллин, Пярнуское шоссе, 10

*

Toimetaja V. Ilves

Kunstiline toimetaja H. Tikand

Tehniline toimetaja N. Harakk

Korrektorid S. Aron ja M. Amon

Laduda antud 2. IV 1966. Trükkida antud 30. 4. 1966. Paber 54×84, 1/16.
Trükipoognaid 4,0. Tingtrükipoognaid 3,36. Arvestuspoognaid 3,72. Trükiarv
10 000 eks. Tellimise nr. 2438. Trükikoda «Kommunist», Tallinn, Pikk t. 2.

Trükipaber nr. 2 — Kohila Paberivabrik.

Hind 13 kop.

Löögem üksmeelselt kaasa!

Lugupeetud tallinlased, nii noored kui ka aastates spordisõbrad!

Seekord pöördun teie poole Tallinna Linnanõukogu nimel küsimuses, mis küll otseselt ei puuduta meie linna majandust ega kultuurielu, kuid mis ometi puudutab igaüht ja me linna spordikuulsust tervikuna. Nagu teate, võtsid Tallinna Linnanõukogu saadikud juba mullu üksmeelselt vastu otsuse korraldada 1966. aasta esimesel poolel Tallinna III spordimängud. See tähendab kauni traditsiooni jätkamist ja süvendamist, millele panid aluse I spordimängud 1958. aastal. Sellise sammu astumist nõuab meilt pealinlaste kasvav huvi spordi vastu, mis selgelt ilmnes II spordimängude päevil 1961. aastal ja I talispordimängudel 1965. aastal.

Kõik eelmised spordimängud kulgesid edukalt, sest vaatamata oma eluaastatele võtsid tallinlased neist aktiivselt osa. Ja kui me seadsime endale eesmärgiks populariseerida spordimängude kaudu mitmesuguseid spordialasid ja tuua värske õhu kätte võimalikult rohkem nii noori kui ka vanu, siis tegime seda mitte niivõrd spordi, kui just iga tallinlase tervise huvides. On väga hea, et aastat paar tagasi me kodu-

TARTU ÜLKOOLI
RAAMATUKOGU

linnas algatatud massilised kevadmatkad ning neile hiljem lisandunud suve- ja sügismatkad ning toredad suusaretked Hiiu, Pirita ja Harku mändide all muutuvad iga aastaga osavõtjaterohkemaks ja on tallinlaste elus saanud oodatud sündmusteks ja traditsiooniks.

Tänapäeva kiiretempoline elu, igapäevane töö ja õpingud nõuavad jäägitult kogu päeva, tihti tuleb lisa võtta ka veel õhtu- ja öötundidest. Oma aja võtavad ka kultuurilised meelelahutused. Ja nii päevast päeva, nädalast nädalasse, kuust kuusse. Kuid ometi tuleb töö- ja õppekoormuse, teatri, kino ja kontsertide kõrval leida aega ka suusatamiseks, ujumiseks, jalgsimatkadeks, laskmiseks, pommitõstmiseks, pallimängimiseks ja jalgrattasõiduks ning paljudeks muudeks spordialadeks, vastavalt igaühe võimetele ja huvialale. Vaja on seda lihtsalt seepärast, et olla füüsiliselt terve ja tugev ning kauem elada.

Tahaksin tallinlastele veel kord meenutada meie partei ja riigi vanima tegelase seltsimees Kliment Vorosilovi sõnu, kes umbes 30 aastat tagasi ütles, et spordiga tegelema hakata ei ole kellelgi ega kunagi hilja, et sellega võib jõukohaselt tegelda 60-, 80-, 90- või isegi 100-aastaselt. Ja see on õige. Ei saa ju nõustuda, et mõned, kes on saanud 50-aastaseks, tunnevad end juba raukadena ja ütlevad, et hakkavat paistma elutee teise poole lõpp. Eelkõige peab igaüks ise hoolitsema oma kehalise vormi ja tervise eest. Hommikvõimlemisel ja organismi karastamisel (külm dušš või märja rätikuga hõõrumine) on mitu korda efektiivsem profülaktiline toime kui lootmisel polikliinikute ja arstide abile. Peab ainult olema rohkem optimismi ja algatusvõimet ning muidugi ka kannatust alustatu lõpuleviimiseks.

Tallinna III spordimängude kavas on palju huvitavaid, nii suuremaid kui pisemaid üritusi. Kutsun kõiki tallinlasi, vaatamata vanusele, mängudest osa võtma. Valige endale huvitavamad alad ja lööge kaasa; leidke aega selleks, et tulla pealt vaatama ka ülelinnalisi üritusi. Samuti palun ajakirjandust laialt ja elavalt valgustada meie üritusi.

Kohtumiseni ujulas, spordisaalis, lasketiirul, staadionil, matkaradadel ja spordipidudel!

J. UNDUSK,

Tallinna Linna TSN Täitevkomitee ja Tallinna
III spordimängude organiseerimiskomitee
esimees

**TARTU ÜLIKOOLI
RAAMATUKOGU**

Tallinna III spordimängude orgkomitee

Esimees: J. Undusk	—	Tallinna Linna TSN Täitevkomitee esimees
Esimehe asetäitja: N. Johanson	—	EKP Tallinna Linnakomitee sekretär
Esimehe asetäitja: R. Ristlaan	—	Tallinna Linna TSN Täitevkomitee esimehe asetäitja
Esimehe asetäitja: R. Hallik	—	Eesti NSV Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu Tallinna Nõukogu esimees
Sekretär: L. Vahesaar	—	Eesti NSV Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu Tallinna Nõukogu vaneminstruktor
Liikmed: E. Pragi	—	Tallinna Linna Kalinini rajooni TSN Täitevkomitee esimees
J. Talts	—	Tallinna Linna Keskrajaoni TSN Täitevkomitee esimees
A. Repp	—	Tallinna Linna Mererajooni TSN Täitevkomitee esimees
R. Penu	—	EKP Tallinna Linnakomitee osakonnajuhataja
K. Arusoo	—	Eesti NSV Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu Nõukogu esimehe asetäitja
H. Särekanno	—	Eesti NSV Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu Nõukogu osakonnajuhataja
A. Kullaste	—	ELKNÜ Tallinna Linnakomitee sekretär
E. Innos	—	Tallinna Ekskavaatoritehase direktor, Tallinna Linna TSN Täitevkomitee alalise kehakultuuri- ja spordikomisjoni esimees
E. Moik	—	EKP Tallinna Linnakomitee instruktor
E. Roorand	—	trükikoja «Kommunist» peainsener, Tallinna Spordiveteranide Koondise esimees

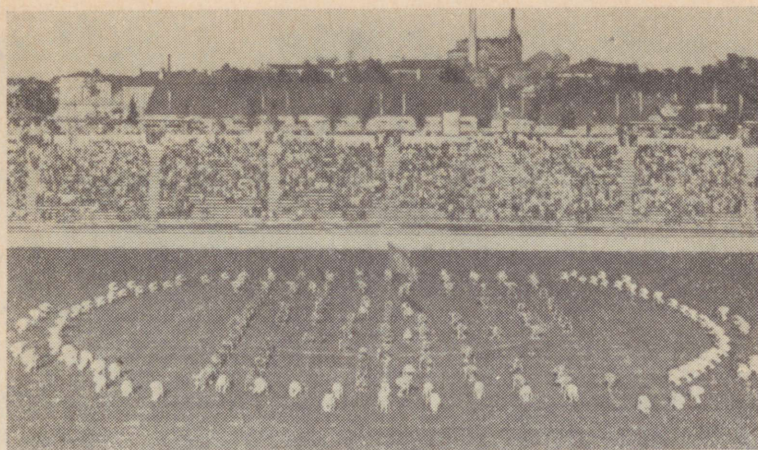
O. Eensalu	—	Tallinna Turismiklubi esimees
H. Dengo	—	«Õhtulehe» vastutav toimetaja
K. Lont	—	KS «Dünamo» VN esimehe asetäitja
K. Vitsut	—	KS «Dünamo» VN vastutav sekretär
J. Petrenko	—	ALMAVÜ Tallinna Linnakomitee esimees
H. Jeret	—	VSÜ «Tööjõureservid» Vabariikliku Nõukogu aseesimees
Ü. Pärn	—	VSÜ «Kalev» Tallinna Linnanõukogu esimees
J. Komissarov	—	Tallinna Linna TSN Täitevkomitee Rahandusosakonna juhataja
F. Oper	—	Tallinna Linna TSN Täitevkomitee Haridusosakonna juhataja
V. Rammo	—	Tallinna Noorsoo Spordikooli direktor
R. Isok	—	Ed. Vilde nim. Tallinna Pedagoogilise Instituudi kehalise kasvatuse kateedri juhataja
A. Jürisson	—	Tallinna Polütehnilise Instituudi kehalise kasvatuse kateedri juhataja

KOMISJONIDE ESIMEHED

Agitatsiooni- ja propagandakomisjon	R. Penu
Majanduskomisjon	J. Komissarov
Märginormide ja võistluste komisjon	L. Vahesaar
Võimlemispeo komisjon	H. Multer
Rahvamatka ja matkajate kokkutuleku komisjon	G. Vene
Kalameeste kokkutuleku komisjon	R. Jõulu
Laste spordipeo komisjon	I. Saar
Tehniliste spordialade päeva komisjon	I. Petrenko

ALAKOMISJONIDE ESIMEHED

Linna dekoreerimise ja näituse komisjon	O. Eensalu
Rongkäigu komisjon	F. Raudberg
Pressikeskus	G. Hololey
Spordiveteranide komisjon	E. Roorand
Reklaamikomisjon	E. Parmet
Kinokomisjon	A. Vesmes
Spordibaaside komisjon	H. Huimerind

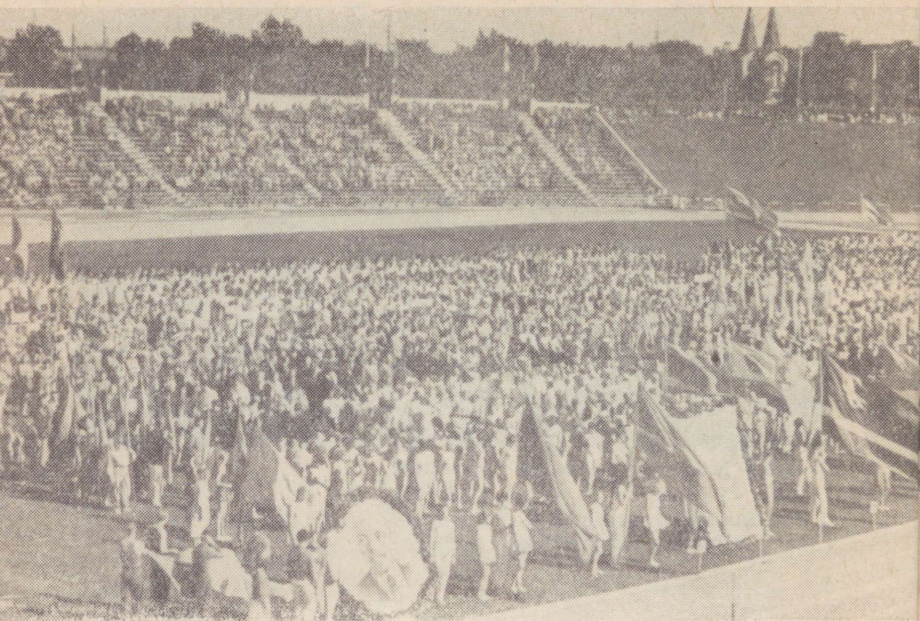
VÕIMLEMISPEO STAAP

V. Tarvas, I. Mikko, V. Rammo, M. Purre, E. Aren, H. Järv,
 E. Koitla, M. Lõssov, O. Lõvi, A. Räst, M. Triipan, H. Aassalu,
 H. Jürisalu, A. Tšesnokov, H. Sehver, Ü. Mandre

SPORDIMÄNGUDE STAABI ÜLEM: E. KALA

SPORDIBAASIDE ASUKOHAD

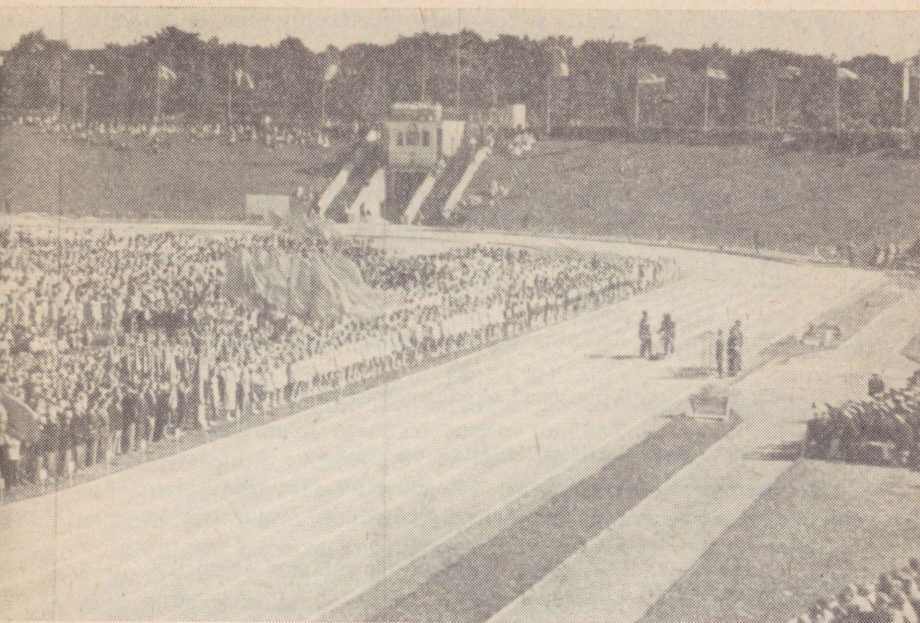
«Dünamo» staadion	Roheline aas 20
Komsomoli-nimeline staadion	Staadioni 3
«Tööjõureservide» staadion	Toompark
«Kalevi» siseujula	Ujula 14
Vabariiklik siseujula	Ujula 3
«Kalevi» tõstesaal	Pärnu mnt. 41
TPI tõstesaal	Akadeemia tee 5
Lastestaadion	Komsomoli 14
Polütehnikumi lasketiir	Pärnu mnt. 57

Tallinna

Tallinna III spordimängude kava

1. Spartakiaadid ja märginormivõistlused kehakultuurikollektiivides	16. aprill — 4. juuni
2. Rahvamatk «Võidupüha»	8. mai
3. Meisterlikkuse märginormatiivide sooritamine	9. mai — 4. juuni
4. Võistlused NSV Liidu ja välismaa sportlaste osavõtul	16. aprill — 5. juuni
5. Laste ja noorte spordisuve avaüritused	alates 9. maist
6. Kalameeste kokkutulek Pirital	28. mai
7. Laste spordipidu	29. mai
8. Tehniliste spordialade päev	29. mai
9. Rongkäik läbi linna ja võimlemispidu Komsomoli-nimelisel staadionil Võimlemispeo kordamine	4. juuni 5. juuni
10. Tallinna matkajate kokkutulek Neerutis	11.—12. juuni
11. Spordialased väljapanekud linnas	mai

spordimängude avamine

Tähtsamad võistlused spordimängude ajal

16.—17. aprill	«Noorte Hääle» auhinnavõistlused ujumises.
23.—24. aprill	Tallinn-Riia linnavõistlus males.
2. mai	Eesti NSV meistrivõistlused jalgratturite tänavasõidus.
2. mai	Tallinna kehakultuurikollektiivide välkturniir jalgpallis.
6.—8. mai	«Spordilehe» auhinnavõistlused sportlikus võimlemises.
6.—8. mai	Eesti NSV meistrivõistlused vabamaadluses.
mai	Eesti NSV — Saksa DV maavõistlus vabamaadluses.
16. mai	Eesti NSV — Soome TUL klassikalises maadluses.
mai	Rahvusvaheline võistlus Tšehhoslovakkia korvpalluritega.
18.—22. mai	Eesti NSV noorte esivõistlused kaasaegses viievõistluses.

20.—22. mai	Balti vabariikide matškohtumine sulgpallis.
mai	Rahvusvaheline noorsooturniir tennis.
mai	Ungari — Poola — Eesti NSV maavõistlus lauatennis.
20.—25. mai	NSV Liidu meistrivõistlused veepallis.
21.—22. mai	Tallinn-Tartu linnavõistlus kergejõustikus külalisvõistlejate osavõtul.
20.—29. mai	Tallinna meistrivõistlused laskmises.
21. mai	Tallinna meistrivõistlused valikorienteerumises.
22. mai	Tallinna meistrivõistlused teateorienteerumises.
21.—22. mai	Võistlused akadeemilises sõudmises.
27.—29. mai	Tallinna meistrivõistlused jalgrattaspordis külalisvõistlejate osavõtul.
28.—29. mai	Eesti NSV — Leedu NSV jahilaskmises.
mai	Rahvusvahelised võistlused ujumises ja vettehüpetes.
mai	NSV Liidu meistrisarja mängud jalgpallis.
3.—5. juuni	Leningrad-Tallinn-Tartu linnavõistlus veemootorisporis.
5. juuni	Tallinna meistrivõistlused ja Tallinn-Tartu linnavõistlus orienteerumises.
juuni	Korvpalliturniir Tšehhoslovakkia — Leedu NSV — Läti NSV — Eesti NSV võistkondade osavõtul.

IGAÜHELE JÕUKOHANE

Tallinnal on vana spordilinna kuulsus nii Nõukogudemaal kui ka väljaspool tema piire. Tagantjärele on raske öelda, kes töid Tallinnale sportlikku kuulsust esimestena, kuid tõenäoliselt olid nendeks raskejõustiklased Georg Lurich, Aleksander Aberg ja Georg Hackenschmidt. Nendele meestele, kes eestlastest esimestena tulid toime suurte sportlike saavutustega, on kasvanud aastate kestel palju väärikaid järglasi.

Aegade jooksul on tunduvalt paranenud sportimisvõimused ja -tingimused. Üksikute harrastusest on sport muutumas enamiku inimeste igapäevaseks vajaduseks. Täna

Nõukogude Tallinnas tegeleb kehakultuuri ja spordiga 74 000 inimest; Võidupüha 20. aastapäeva rahvamatkast 9. mail 1965. a. võttis osa iga viies tallinlane. Need on küllaltki tublid näitajad.

Massilisuse kasv ongi iseloomulik viimaste aastate spordiliikumisele Tallinnas. Kesksemaks ürituseks, mis on esile kutsunud positiivseid muutusi Tallinna spordielus, tuleb pidada spordimänge. Tallinna I spordimängud 1958. a. olid Eesti senise spordiliikumise kõige ulatuslikumaks ürituseks. Kolm aastat hiljem said teoks II spordimängud, mis haarasid veelgi enam spordisõpru. Eelmisel aastal korraldatud I tali-mängud aga näitasid, et ka talvel leiavad massilised üritused sugugi mitte väiksemat kõlapinda kui suvel.

Seni on spordimängude üritustel kaasa löönud ligi 200 000 inimest.

Traditsioonid jätkuvad. Tänavu saavad teoks III spordimängud. Nende idee ja eesmärk on samad mis varasematelgi mängudel — spordi massilisuse ja meisterlikkuse tõstmine.

Mängude kava on püütud üles ehitada selliselt, et see kutsuks iga spordisõpra kaasa lööma. Märginormivõistluste põhiraskus langeb kehakultuurikollektiivide sisemistele võistlustele, ja kes tutvub märginormidega, see leiab kindlasti alad, mis talle on jõukohased.

Käesolevas brošüüris on avaldatud III spordimängude üldkava ja mängude raames toimivate võistluste loetelu. Eelmiste spordimängudega võrreldes on võistluste arv mitmekordistunud. Meie suurte kogemustega korraldajate ja kohtunike pere püüab teha kõik nendest oleneva, et tagada kõigi võistluste, eriti aga paarikümne rahvusvahelise ja vennasvabariikide paremate sportlaste osavõtul toimuva ürituse eeskujulik läbiviimine. III spordimängude organiseerimiskomitee on veendunud, et need huvitavad võistlused meelitavad võistluspaikadele kümneid tuhandeid pealtvaatajaid; ja mitte ainult veendunud spordisõpru, vaid ka neid, kes seni on spordiga pidanud kontakti televiisori, raadio või ajakirjanduse vahendusel. Iga kehakultuurlase, spordimängude märginormide sooritaja moraalseks kohustuseks on: tooge ka oma sõbrad ja töökaaslased staadionile, võimlasse, lasketiiru või ujulasse. Pealtvaatajate ridadest on ainult kukesamm märginormide sooritamiseni.

Head tahet ja julgust pealehakkamiseks!

R. HALLIK,

Spordiliidu Tallinna Nõukogu esimees

MÄRGINORMIDE VASTUVÕTMISEST

Tallinna III spordimängudel on normide sooritajaile ette nähtud massilisuse ja meisterlikkuse märgid.

Massilisuse märgi saamine peaks olema jõukohane igale spordisõbrale. Norme on võimalik täita 12 spordialal, kusjuures ühe ala normi täitmise eest antakse sinise, kahe eest punase ja kolme eest musta emailiga märk.

Meisterlikkuse norm on kehtestatud 6 spordialal, kusjuures selle saamine eeldab juba suuremat ettevalmistust ja varem massilisuse märgi omandamist. Märk on ühes värvitoonis ja antakse mistahes ala sooritamise eest.

Massilisuse märgi norme sooritatakse eelkõige kehakultuurikollektiivide sisevõistlustel. Märginormide sooritamise avapäevaks on 16. aprill. Iga kollektiiv määrab ise aja ja koha, kus norme vastu võetakse. Osavõtjakaardid ja märgid antakse kollektiivide esindajatele välja Spordiliidu linnanõukogust, kuhu koondatakse ka andmed normide sooritamise kohta. Normi sooritamisel teeb kollektiivi esimees sellekohase märkuse osavõtjakaardi vastavasse lahtrisse. Kehakultuuri-kollektiivide agarusest ja organiseerimisoskusest sõltub suurel määral spordimängude edukas kulgemine.

Nendele spordihuvilistele, kes mingil põhjusel ei ole saanud märginorme täita oma kollektiivis, võimaldatakse märgi saamine selleks ettenähtud päevadel ja spordibaasides vastavalt juurdelisatud graafikule. Alates 10. maist algab neis paikades ka meisterlikkuse märkide väljaandmine. Märginormid loetakse sooritatuks ka nende täitmisel mistahes ülelinnalisel võistlusel.

MASSILISUSE
MÄRK

MEISTERLIKKUSE
MÄRK

Spordimängude märginormatiivid

1. Kergejõustik

Massilisuse märk

Naised	60 m	100 m	kau- gus	kõr- gus	kuul	tennis- palli vise	500 m kross
15-a. ja nooremad	10,5	—	3.40	1.15	—	25.00	2.00
16—40 a.	—	17,0	3.40	1.10	6.50 (4 kg)	—	2.00
41-a. ja vanemad	—	20,0	3.00	1.05	6.00	—	3.00

Mehed	100 m	1000 m	kau- gus	kõr- gus	kuul	tennis- palli vise	500 m kross	1000 m kross
15-a. ja nooremad	15,0	—	4.00	1.25	—	35.00	1.50	—
16—45 a.	14,5	3.30	4.50	1.35	8.00 (11—18 a. 6 kg)	—	—	3.40
46-a. ja vanemad	16,8	4.00	4.00	1.25	7.00	—	—	4.10

Meisterlikkuse märk

	100 m	400 m	1500 m	5000 m	kau- gus	kõr- gus	kuul	ketas
Naised	13,5	65,0	—	—	4.50	1.35	9.00	—
Mehed	12,0	56,0	4.35	18.00	5.80	1.60	11.00	34.00

2. Ujumine

Massilisuse märk

12-a. ja nooremad	25 m läbi ujuda aega arvestamata		
13—15 a.	50 m vabalt valitava tehnikaga, tüdrukud	1.20	
		poisid	1.10
16—45 a.	100 m vabalt valitava tehnikaga,	naised	2.40
		mehed	2.15
46-a. ja vanemad	50 m läbi ujuda aega arvestamata		

Meisterlikkuse märk

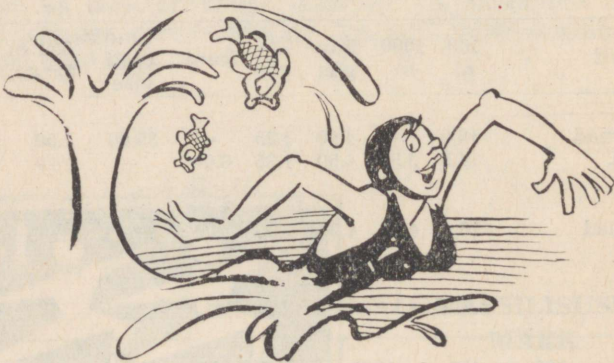
Naised	100 m vabalt	1.36,0 (25 m ujulas)	1.37,5 (50 m ujulas)
Mehed	100 m vabalt	1.24,5 (25 m ujulas)	1.26,0 (50 m ujulas)

3. Orienteerumissport

Massilisuse märk

Märk antakse kõigile võistlustest osavõtjatele, kes on läbinud kõik nõutavad kontrollpunktid ja lõpetanud kontrollaja piires.

Meisterlikkuse märk Täita III järgu norm.

Massilisuse märk meelitab

4. Jalgrattasport

Massilisuse märk

Kadrioru ringteel läbida 1 ring ajaga:
võistlusjalgrattal — naised 3.20; mehed 2.50
harilikul jalgrattal — naised 4.00; mehed 3.15

Meisterlikkuse märk

Kadrioru ringteel läbida 1 ring ajaga:
võistlusjalgrattal — naised 2.50; mehed 2.10
harilikul jalgrattal — naised 3.20; mehed 2.30

5. Vibusport

Massilisuse märk

20 m distantisilt 3 seeriaga (igas seerias 3 noolt) 20 silma ühe eelneva prooviseeriaga.

Meisterlikkuse märk

30 m distantisilt 3 seeriaga (igas seerias 3 noolt) 36 silma ühe eelneva prooviseeriaga.

6. Võimlemine

Massilisuse märk

Naised — esitada üks võimlemispeo kavadest.

Mehed — esitada spetsiaalne harjutuste kompleks.

7. Sangpommi tõstmine

Massilisuse märk

18-a. ja nooremad — tõsta ühepuudast sangpommi sirgele käele
10 korda

19—45 a. — tõsta kahepuudast sangpommi sirgele käele
8 korda

46-a. ja vanemad — tõsta ühepuudast sangpommi sirgele käele
10 korda

8. Sõudmine

Massilisuse märk

Läbida rahvapaadil 500 m ajaga	
tütarlapsed 18-a. ja nooremad	4.25
poisid 18-a. ja nooremad	3.50
naised	4.05
mehed	3.40

9. Korvpall

Massilisuse märk

Saavutada 20 vabaviskest 13 korvi.

10. Väravpall

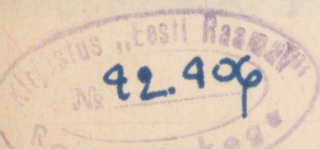
Massilisuse märk

Saavutada 12 viskest (igasse värava nurka 3 viset) 9 m joonelt
naised 6 tabamust
mehed 7 tabamust

11. Jalgpall

Massilisuse märk

- 1) Palliga žongleerimine 7 korda (pea või jalgadega).
- 2) «Ussijooks» 20 m — norm 18 sek.
Postid asuvad stardijoonest 4, 6, 8, 10 ja 15 m kaugusel, finišijoon 20 m kaugusel.
- 3) Väravale pealelöögid 11 m märgilt — saavutada 3 löögiga vähemalt 10 punkti.

Punkte annavad väravapostidest mitte üle 1,5 m kaugusele löödud pallid. Värava ülemisse poolde löödud pall annab 10 ja alumisse poolde löödud pall 5 punkti.

Märk antakse kõigi kolme normatiivi sooritamisel.

12. Laskmine

Massilisuse märk

Saavutada lamades käelt 10 lasuga 80 silma.

Meisterlikkuse märk

Täiskasvanuil — täita mistahes harjutuses II järgu norm.

Noortel — täita mistahes harjutuses III järgu norm.

300.00

ARVE JA FAKTE

NSV Liidu meistrivõistlustel võitsid Tallinna sportlased 1964. aastal 39 medalit (14 kuld-, 12 hõbe- ja 13 pronksmedalit), 1965. aastal 51 medalit (14 kuld-, 16 hõbe- ja 21 pronksmedalit). Edukamateks kahe aasta kokkuvõttes olid mootorisportlased 20 medaliga. Allveesportlased võitsid 1965. aastal 5 «kulda», 4 «hõbedat» ja 1 «pronksi».

*

«Noorte spordisuve 1965» raames korraldati Tallinnas 395 kursust, millest võttis osa 7881 kursuslast. Enamus nendest olid 13-aastased ja nooremad (5844). Ujumiskursused lõpetas 3089 noort.

*

Kehakultuurlaste arv Tallinnas on pidevalt kasvanud:

1955. a. —	25 901
1960. a. —	38 139
1964. a. —	69 743
1965. a. —	74 963

*

Tallinna I talimängudel 21. veebruarist 6. märtsini 1965. aastal oli üle 67 000 osavõtja. Populaarseimaks alaks oli suusatamine. Suusamatkadel käis 28 444 ja marginorme täitmas 27 926 inimest. Märginormide täitmist katsetas uisutamises 3258, kelgutamises 1891 inimest.

*

	1. 01. 1950	1. 01. 1961	1. 01. 1966
Meistersportlaste arv	23	365	683
Spordikohtunike arv	720	4142	4530
neist üleliidulise kategeoriaga	—	79	123
vabariikliku kategeoriaga	—	453	676

*

Turismimatkadest võttis tallinlasi osa:

1958. a. —	3 796
1960. a. —	20 576
1965. a. —	108 600

MÄRGINORMIDE VASTUVÕTMISE KOHAD JA AJAD

	Esmas- päev	Teisi- päev	Kolma- päev	Nelja- päev
16. aprillist kuni 7. maini 1966. a.	18., 25. apr.	19., 26. apr. 3. mai	20., 27. apr. 4. mai	21., 28. apr. 5. mai
1. Kergejõustik Mustamäel ja (murdmaajooks) «D» staa- dionil		16—18		10—12 16—18
2. Jalgrattasport Kadrioru ringteel	10—12 16—18			
3. Vibusport «D» harjutus- väljakul			16—19	

Märkus. Põhiliselt toimub märginormide vastuvõtmine koolide, ettevõtete ja asutuste kehakultuurikollektiivide poolt.

10.—31. maini 1966. a.	Esmasp. 16., 23., 30. mai	Teisip. 10., 17., 24., 31. mai	Kolmap. 11., 18., 25. mai	Neljap. 12., 19., 26. mai	Reede 13., 20., 27. mai	Laup. 14., 21., 28. mai	Pühap. 15., 22., 29. mai
1. Kergejõustik Komsomoli- nimelisel staadionil «Dünamo» staadionil «TR» staadionil	16—19	10—12 16—19	10—12 16—19		16—19		
Murdmaa Mustamäel						16—19	
8. mail võetakse mõningaid kergejõustiku ja murdmaajooksu normatiive vastu rahvatatka kontrollpunktides.							
2. Ujumine «K» siseujulas Vabariiklikus siseujulas						15—18	10—12
3. Jalgrattasport Kadrioru ringteel	10—12	16—19		10—12 16—19			
4. Orienteerumine*						18—20	
5. Vibusport «D» harjutusväljakul			16—19				
6. Võimlemine Ahtri t. võimlas							19—21

	Esmasp.	Teisip.	Kolmap.	Neljap.	Reede	Laup.	Pühap.
7. Sangpommei tõstmine «Kalevi» tõstesaalil TPI tõstesaalil	16., 23., 30. mai	10., 17., 24., 31. mai	11., 18., 25. mai	12., 19., 26. mai	13., 20., 27. mai	14., 21., 28. mai	15., 22., 29. mai
8. Sõudmine Harkus Pirital		16—19 19—21	16—19 16—19	16—19	16—19		11—13
9. Korvpall «TR» väljakul	16—19			10—12 16—19			
10. Väravpall Lastestaadionil		10—12 16—19			16—19		
11. Jalgpall Komsomoli-nimelise staa- dioni harjutusväljakul Lastestaadionil			10—12 16—19 10—12 16—19			16—19	
12. Laskmine Mustamäe lasketiirus				16—19			

* Orienteerumises toimub määrginormide täitmise: 12. mail Kloostrimetsas
19. mail Kloogal
26. mail Sakus

OLGU JÄÄV MEILE PÄIKE

Selle üldtuntud laulu sõnad on deviisiks Tallinna III spordimängude võimlemispeole, mis 4. ja 5. juunil kujuneb suurürituse meeldejäävaks finaaliks.

Võimlemispeole eelneb spordimängudest osavõtjate rongkäik läbi linna. Teiste hulgas moodustavad kahtlematult kõige värvikama pildi ligi 5000 võimlemispeost osavõtjat. Kõige ees sammuvad siin 1000 pioneerialist võimlejat, kes oma kavaga avavadki peo. Sõbralik kevadpäike on meelitanud võimlema lilled — kullerkupud, karikakrad, moonid, rukkililled — üle poole tuhande algklasside tüdruku. Ei puudu ka sihvakad kurekellad, kes staadionil esinevad trianglite ja kellukestega. Kurekelladeks on üheksandate-kümnendate klasside tüdrukud.

Seejärel tulevad noored ehitajad — 400 seitsmendate klasside poissi. Nad kannavad «ehitusmaterjali», mitmevärvilisi kuubikuid. Viiendate klasside tüdrukud esitavad huvitavaid harjutusi päevavarjudega.

Väiksematest sõsaratest-veljedest ei jää maha ka pärisvõimlejad. 200 võimlejat, riietatud sinistesse ja valgetesse dressidesse, demonstreerivad oma võimeid poomidel. Valikrühma naisvõimlejad esitavad hooga kava «Rütmika». Nende

teine kava kannab nimetust «Rukkirääk». Terve «naiste-armee» — 1000 võimlejat — toob välja spordiühing «Kalev». Lippudega sammuvad pidurivis ETKVL-i 200 naisvõimlejat. Ja muidugi ei puudu esinejate hulgast ka rahvatantsijad.

Kõik võimlejad ja tantsijad, eelkõige aga nende tarmukad juhid — kunstilise võimlemise entusiastid Ilse Mikko, Valli Tarvas, Velju Rammo, Hilda Preikoch, Eva Koitla jt., tahavad teha kõik, et Tallinna III spordimängude võimlemispidu kujuneks nauditavaks ja meeldejäävaks elamuseks.

H. AASSALU

MEENUTAGEM ESIMESI

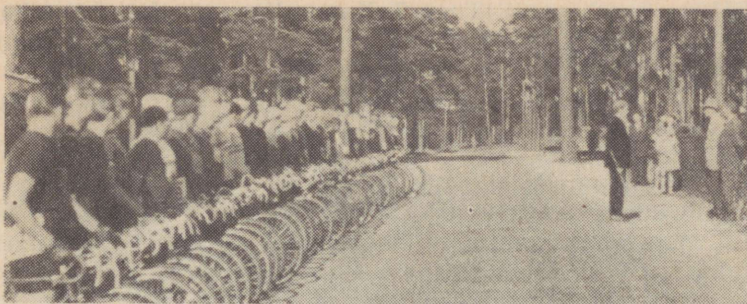
Juuli 1958. Fanfaariheliid Komsomoli staadionil kuulutasid Tallinna I spordimängud avatuks. Algasid nooruse, tervise ja elurõõmu pidupäevad, mida tuhanded tallinlased veel praegugi hästi mäletavad. Niisugust innukat sporditegemist kui siis, polnud meil varem veel nähtud — see oli kõigi osavõtjate ühine arvamus. Nad ei eksinud, spordimängud panid tugeva aluse massilisele kehakultuuri harrastamisele vabariigi pealinnas ja kujunesid meie spordiliikumise kõige ulatuslikumaks sündmuseks.

Et selles veenduda, tarvitseb vaid tuua mõned faktid.

Spordimängude ajal korraldati üle saja ürituse, kus olid kaastegevad 36 460 sportlast ja mida jälgis 135 000 pealinlast. Spordimängude normatiive käis sooritamais 29 200 inimest.

Tahtmatult tekib küsimus: kuidas saavutati kümnete tuhandete töötajate ja noorte osavõtt taolisest spordiüritusest?

Eelkõige tuleb märkida seda, et ettevõtmine oli uus ja esmakordne. Kava koostamisel tegid organisatsioonid kõik selleks, et spordimängude üritustest saaksid osa võtta nii noored kui vanad. Laialdane agitatsioon ajakirjanduses, raadios, televisioonis — kõik see tõstis elanikkonnas huvi spordimängude vastu. Juulikuu esimesed nädalad möödusid täielikult mängude tähe all. Vana Tallinn oli endale selga tõmmanud pidurüü. Ta iidsed müürid ja uusehitused olid kaunistatud spordiühingute embleemide, pannode ja loosungitega. Kõikjal lehvisid lipud. Ürituse heaks kordaminekuks tegid suure töö ära linna partei- ja komsomoliorganisatsioonid ning nõukogude organid.

Jalgrattasõiduvõistlustest võttis I spordimängudel külalisena osa
Nõukogude Liidu koondvõistkond

Spordimängude esimesel päeval kujunes keskseks ürituseks ligi 9000 kehakultuurlase ja sportlase rongkäik läbi linna Komsomoli-nimelisele staadionile, kus toimus mängude pidulik avamine ja suur võimlemispidu. Kaheksateistkümne nõukogude võimu aasta jooksul oli Tallinnas korraldatud palju spordiüritusi, kuid ühelgi varasematest ei olnud nii rohkesti osavõtjaid kui seekord.

Kehakultuurlasi ja sportlasi tervitasid Tallinna Linna TSN Täitevkomitee esimees Aleksander Hendrikson ja linna spordikomitee esimees Eli Kaldma. Pisitüdrukute kätest lendasid õhku sajad tuvid — rahu sümbolid; tallinlastest NSV Liidu meistrid heiskasid hümnihelide saatel riigilipu. See oli meelikõitev elamus.

Spordimängud kujunesid suursündmuseks eelkõige kehakultuurikollektiividele, kes niisuguse ürituse korraldamise mõtet igati toetasid. Peaaegu aasta varem algasid ettevalmistused. Kehakultuurikollektiivide tegevus elavnes, sajad töötajad astusid kollektiivide liikmeks. Spordimängudeeelsetest käitiste ja asutuste spartakiaadidest ja sisemistest võistlustest võttis osa 11 640 sportlast. Väga elav oli osavõtt ka ülelinnalise spartakiaadi finaalvõistlustest. Kollektiividest suutsid väikeste ettevõtete grupis end maksma panna artelli «Parkett» sportlased, keskmiste ettevõtete grupis sai karika Leivakombinaat, suurtest ettevõtetest oli tugevam V. Kingisepa nim. Tselluloosi- ja Paberikombinaadi võistkond.

Spartakiaadi jalgrattavõistlustel startisid koos tallinlastega Nõukogude Liidu tugevamad, poksiringis võistlesid Läti

NSV parimad, peeti Turu-Tallinna linnavõistlus klassikalises maadluses, Riia-Tallinna matš värav- ja jalgpallis ning palju teisi huvitavaid võistlusi. Üle 50 000 spordihuvilise jälgis Nõukogudemaaj meistrivõistlusi mootorrataste ringrajasõidus.

Teiseks suuremaks ürituseks spartakiaadi kõrval kujunesid võimlejate massesinemised.

Selle suure spordipeo ettevalmistamisega pandi kindel alus massvõimlemise arendamisele mitte ainult Tallinnas, vaid kogu vabariigis. Rohkem kui 70 käitises, asutuses ja koolis organiseeriti võimlemissektsioonid ja -rühmad, massvõimlemiskava õppis enam kui 6000 töötajat ja koolinoort. Võimlemispeo finaali 3465 võimleja osavõtul kujunes suureks elamuseks kõigile meie vabariigi spordisõpradele ja paljudele külalistele. See oli nooruse ja ilu meeldejääv demonstratsioon. Kolmeteistkümne massirühma esinemine Komsomoli-nimelisel staadionil oli kõigi Tallinna võimlemisaktivistide, treenerite ja võimlejate ennastalgava töö suurepärase vilja. Tuhandete võimlejate õpetamine ja nende täielik varustamine lahendati eranditult käitistes ja asutustes.

Esimestel spordimängudel pandi alus ka rahvuslike spordialade populariseerimisele ja arendamisele. Pirita jõekääru ehitatud ujulas toimunud rahvuslike spordialade õhtu pakus harvanähtavat vaatepilti tuhandeile tallinlastele.

Pärast karjapunasunate kutset «suurele peole» rõkkas Pirita põliste mändide all leelo:

«Proovige siin poiste ilu,
alustage meeste mängu.
Pange randmed rakkeesse,
pihupesad painueesse,
sõrmed sitkelt surumaie,
kämlad kärmelt kahmamaie.
Katsuge siin köievedu,
köievedu, kablavedu,
vägikaika venitamist,
pommisanga sikutamist.»

Leelotajal ei tarvitsenud neid sõnu korrata. Maruliste ergutuste saatel tõstis Tallinna Elektri-depoo töötaja E. Aus kahepuudast sangpommi 55 korda sirgele käele. Köieveos olid tugevamad Masinaehitustehase sportlased, vägikaikavedamises aga V. Kingissepa nim. Tselluloosi- ja Paberikombinaadi jõumehed.

Tsehhidevahelised kõieveovõistlused on alati ja igas tehases äratanud suurt huvi

Jaanituled jõel, rahvarõivad, pillilood, laulud ja rammukatsumine esiisade viisil — kõik see meenutas muistseid aegu.

Tallinna spordimängude väga mitmekesises programmis ei unustatud ka noori. Laste spordipidu kujunes mudilastele meelikõitvaks ürituseks, millest võttis osa üle tuhande noore, kellest noorim oli kolme-nelja-aastane ja ega vanimagi eluaastad ulatunud üle tosinaga.

Lasteaedades, üldhariduslike koolide algklassides, majavalitsustes ja lastestaadionil valmistusid mudilased suure hoole ja armastusega oma spordipeoks. Jalgpallimatš «Kana-farmi» ja «Loomaia» meeskondade vahel, puššpallivõistlus «pagaripoiste» ja «korstnapühkijate» osavõtul, kombineeritud teatejooksud, massvõimlemine teemal «Pioneerilaager», rahvatantsud, laulud — mida küll kuulda ja näha võis! Ilus ja õnnestunud spordipidu, millele lapsed kord kilkamise, kord hurraahüüetega kaasa elasid. Sadade väikeste spordisõprade südamesse jäi põlema leek — saada kord heaks sportlaseks!

Üheksa päeva kestsid Tallinna esimesed spordimängud. Järgmiseks naelaks oli spordiveteranide austamisõhtu «Estonia» kontserdisaalis, kuhu üle tuhande noore tuli ter-

vitama hallipäiseid spordimehi, kes kodanliku aja rasketes tingimustes töid kuulsust meie spordile. Suure huvi ja tähelepanuga kuulati veteranide sõnavõtte. Marulise aplausiga võtsid saalisviibijad vastu veteranide üleskutse Tallinna linna noortele. Üleskutsele vastas kõigi noorte sportlaste nimel 17-aastane meistersportlane Toomas Leius. Endistele spordimeestele anti üle aukirjad, medalid, mälestusesemed.

Veteranide õhtu ettevalmistamine pani aluse endiste sportlaste koondumisele. Valiti spordiveteranide nõukogu, kes hakkas organiseerima ühiskondlikku tegevust veteranide hulgas.

Üritus, mis Pirita uhiuude ujulasse tõi tuhandeid spordisõpru, oli veesportididu-karneval, kus enam kui kakssada sportlast demonstreeris oma oskusi ja meisterlikkust. Esma-kordselt nägid tallinlased veeslalomiste, akvaplaanereid, skutteriste. Pealtvaatajate sooja poolehoiu pälvisid koomilised vettehüpped, «Neptun», mitmesugused veeloomad, kujundujumine ja paljud teised huvitavad esinemised. Tore-dat külakosti tõi Soome ujujate paremik, kes koos meie vaba-riigi koondise liikmetega demonstreeris ujumisspordi kõrget klassi.

Ja nüüd siis sellest, mis kõige enam köitis tallinlaste meeli — spordimängude normatiivide sooritamine. Niisugust enneolematut huvi ei julgenud ennustada isegi kõige suuremad spordientusiastid. Tundub lausa uskumatuna, kuid ometigi seisis inimesed nurisemata kolm kuni neli tundi järjekorras selleks, et täita ühel või teisel alal normatiivi. Sajad spordisõbrad kogunesid juba varakult enne normatiivide võistluste algust staadionidele, lasketiirudesse, ujulatesse, võimlatesse ja teistesse spordibaasidesse.

Normatiivide sooritamine näitas, et kõige populaarsem spordialadest oli kergejõustik: 10 285 inimest käis «Tööjõu-reservide» staadionil kergejõustikunorme täitmas. Neist said õiguse medali kandmiseks 4285 spordisõpra. Massiline oli osavõtt ka teistel aladel. Laskmises täitis 3648 katsetajast normatiivi 1710, tõstmises sai medali 4714 inimest jne. Pähk-likks kujunes korvpallinormatiiv. 2726 katsetajast suutsid 20 vabaviskest ainult 632 visata 12 korvi.

Kümmel spordialal kokku käis normatiive sooritamas 29 205 inimest, kellest 14 196 said õiguse kanda punase kilbi-kese küljes rippuvat väikest kuldset žetooni, tõendit nor-matiivi täitmisest. Spordimängude normatiivide sooritamine muutus lausa massiürituseks. Noorimaks normitaitjaks oli

Tallinna II spordimängude ajal oli Õpetajate Maja saalides avatud meie kõigi aegade suurim spordinäitus

tuntud laskesportlase A. Kaareste kuueaastane poeg, kes 36 silmaga täitis laskenormatiivi, vanimaks aga osutus 78-aastane spordiveteran Gustav Võntso.

Oli ka niisuguseid spordimehi, kes üritasid normi täitmist kõigil aladel. Meistersportlane H. Buddel kandis mängude viimastel päevadel üheksat medalit. Kümnendal alal — korvpallis — käis ta küll viis korda katsetamas, kuid kahjuks tulemusteta. Paljud ettevõtted ja asutused organiseerisid normide täitmist kollektiivselt. Ainuüksi tehases «Säde» sai medali 108 töötajat.

«Neile kuulub meie lugupidamine». Selle deviisi all oli sisustatud esimene saal spordinäitusel «18 aastat nõukogude sporti Tallinnas», mis andis sisuka ülevaate nende tegevusest, kes seisid meie spordihälli juures. Teine saal andis ülevaate pealinna spordielust kaasajal. Hulgaliselt peatus külastajaid «Kalevi», «Dünamo», «Spartaki», «Jõu» ning teiste spordiühingute ja -klubide stendide ees. Näitust külastas ligi 15 000 spordihuvilist.

Tallinna kauaaegne «linnapea» Aleksander Hendrikson ning Kehakultuuri- ja Spordikomitee teovõimas esimees Eli Kaldma panid 1958. a. I spordimängude juhtidena aluse meie pealinna ühele suurimale sporditraditsioonile

«Olles tutvunud käesoleva näitusega, jääb mulje, et meie elus on avardunud kõik võimalused kehakultuuri hoogsaks arenguks laiades rahvahulkades.» «Aitäh toredate näituse organiseerijaile.» Palju selliseid kiitvaid hinnanguid kanti külalisraamatusse. Sissekandeid tegid külastajad Moskvast, Vladivostokist...

Tallinna spordimängud õnnestusid ja esimene tänu kuulus tublile ja töökalale ühiskondlikule aktiivile, spordiühingutele, spordikoolidele, kõigile kehakultuurlastele ja sportlastele. Ainuüksi mängude orgkomitee, komisjonide ja staapide koosseisus tegutses üle 200 aktivisti. Kõik nad andsid oma parima selle suurürituse heaks kordaminekuks. Eriti silmapaistnud aktiviste, nagu E. Kaldmat, H. Mikku, V. Tarvast, A. Šeljuginit, L. Orgi, Ü. Pärna, I. Mikkot, E. Kala, E. Jaanimäge, T. Juhkamit, V. Sirget, O. Sapožninit, R. Kärsinit ja teisi

autasustas Tallinna TSN Täitevkomitee oma aukirja ja spordimängude teenetemedaliga.

Kõrge hinnangu andsid spordimängudele Riia ja Vilniuse spordikomiteede esimehed ja paljud teised külalised vennasvabariikidest.

Esimesed mängud ei jäänud viimasteks. Paljude spordisõprade soovil peeti 1962. aastal II spordimängud. Tänavu aga valmistub pealinna spordiüldsus kolmandat korda samasuguseks suurürituseks.

Kindlasti kujuneb see eelmistest veelgi ulatuslikumaks ja suurejoonelisemaks. 1958. ja 1962. a. spordimängudel omandatud kogemused, suurürituste läbiviimisel karastunud aktivistide kaader, kõigepealt aga tunduvalt arvukamad kehakultuurlaste read annavad selleks kindla tagatise.

P. MERI

RASKEJÕUSTIKUST TALLINNAS

Millal oli tallinlastel esimest korda võimalus näha raskejõustikku, sellele küsimusele pole kerge vastata. Kindel aga on, et juba 1838. a. esinesid Tallinnas välismaalt saabunud jõumehed Carl Rappo ja Pierre Pazziani. Mõlemad demonstreerisid tõstenumbreid ja Pazziani maadles ka kohaliku voorimehe Johann Innokiga. Kuna politsei leidis, et Pazziani ja Innoki vaheline maadlus lõhnas rohkem kokkumängu kui ausa võistluse järele, siis keelas ta Pazzianil edaspidi maadlusvõistluste korraldamise.

Sääraste jõumeeste üksikud külaskäigud ei suutnud eestlasi siiski veel järeletegemisele õhutada. Huvi hakkas kasvama alles sajandi lõpupoolel. Kui 1889. aastal Tallinna külastasid Saksa jõumehed Lamberg, Leitner jt. ning maadlesid kohalike noormeestega, siis innustas see hulga rohkem ja mitmed noored asusid tõstmist ja maadlust harjutama, et võõrastele tõhusamat vastupanu osutada.

Tallinna esimese raskejõustikukoondise organiseerijaks sai Gustav Boesberg. Noorpõlves oli ta olnud väga hädise tervisega ja isa soovitas tal 1888. a. sügisel sõita Saksamaale tervist parandama. Seal külastas Boesberg ka mitmeid suuremaid tsirkusi ning nägi tõste- ja maadlusvõistlusi, mis hakkasid talle meeldima. Et saksa arstid samuti soovitasid tõstmist ja maadlemist kui parimat arstimist terveksaamiseks, siis oligi liisk langenud. Kodumaale tagasi jõudes hakkas Boesberg kohe harjutama ning nähes, et üksi harjutamisest midagi välja ei tule, kutsus ta oma treeningutele ka ümbruskonna noori. Nii liitusid temaga varsti pagariselid Gustav Vain, Jüri Kanepi ja Juhan Jäärmann, lihunikuselid Gustav Lieders ja August Tamm ning teiste tööalade esindajatest A. Klumberg (senior), L. Jakson, G. Lintrop ja J. Isral, samuti kooliõpilased L. Tõnson, A. Veiler, A. Koolmann, Aleksejev, Hüpler jt.

Harjutamiskohaks sai esialgu G. Boesbergi kuur ja hoov, kust talvel koliti tuppa. Muret tekitas tõstepommide ja kangide puudumine, kuna Venemaal sellist kaupa tol ajal veel ei toodetud. Koondises aga leidis nupukaid mehi, kes tulid mõttele kividele augud otsadesse puurida ja raudkang vahele panna. Nii tassitigi ümbrusest kokku igas raskuses kive, milledesse puuriti augud, ja kivikangid olidki valmis. Hiljem muretseti veel mõned puudased ja kahepuudased sangpommid juurde ning rohkemat ei osatud tahtagi.

Neid pomme ja kange sikutati igal õhtul ja pühapäevadel. Sihikindel õppe- ja harjutuskava muidugi puudus. Igaüks tõstis nii, kuidas oskas ja kuidas jaksu oli.

Maadlusega tutvusid koondiseliikmed järgmisel aastal, kui Tallinna külastasid Saksa maadlejad. Seejuures olid G. Lieders ja A. Tamm esimesed, kes julgesid oma jõudu proovida ka elukutselistel maadlejatega.

Uut hoogu esimesele tõstesportlaste grupile Tallinnas andis laulu- ja mänguseltsi «Lootus» poolt korraldatud rahvapidu, mille kavas oli ka võidutõstmine. See toimus 4. augustil 1891.

Esimeseks auhinnaks oli hõbeuur. Võistlus algas ühest puudast. Võit kuulus sellele, kes jõudis kõige suuremat raskust väljasirutatud käega kõige kauem ristloodis hoida. G. Boesbergi tagajärjeks jäi 1 puud 13 naela ja ta võitis hõbeuuri. Ka järgmisel aastal (1892) peeti samasugune võistlus, kuid auhind oli juba palju väärtuslikum — kulduur. Selle võitis

Kolga kooli õpetaja Mart Kalde Kuusalust. G. Boesberg esines ainult tõstedemonstratsioonil ja sai auhinnaks hõbeportsigari.

Pärast esimesi võistlusi hoogustus raskejõustikukoondise tegevus tunduvalt ja harjutusruumid G. Boesbergi juures Heeringa tänavas jäid kitsaks. Tuli asuda avaramate ruumide otsimisele. Uus ulualune leiti Suur-Roosikrantsi (praegune Lauristini) tänaval klubi liikme Aleksejevi isa majas. Kuna ka vana Aleksejev oli väikestviisi spordihuviline, siis andis ta oma suure kuuri 1 rubla eest kuus pommitõtjatele kasutada.

Soojade ilmadega oli seal päris mõnus harjutada, kuid talve tulekuga läks olukord täbaraks. Kuuri seinad ei pidanud tuult ega lund ja lamp, mis lae all valgust ning soojust andis, kustus tihti. Samal aastal saabus Tallinna tagasi Adolf Andruškevitš, kes keskkooli lõpetamise kõrval oli Peterburis käinud ka Krajevski juures ja õppinud raudpommidest lugu pidama. Tallinnas sai ta koha ringkonnakohtusse ja tutvus seal Boesbergiga. Kahekesi hakkasid nad nüüd koondisele uut harjutusruumi otsima. 1893. a. jaanuaris kolitigi laevalselti «Linda» tühja aita Maneeži tänaval. Sealgi oli külm ja pime, kuid vähemalt lund polnud karta.

«TALLINNA VABATAHTLIK ATLEETIDE KLUBI»

Seni ei olnud koondisel põhikirja ega ametlikku luba kooskäimiseks. «Linda» aidas aga nii enam tegutseda ei saanud. Siin oldi politsei «silma all». Enne ei olnud koondisel ka oma nime, nüüd tuli see võtta, sest muidu ei antud politseist luba. Nii sai Tallinna esimene raskejõustiklaste koondis endale nimeks «Tallinna Vabatahtlik Atleetide Klubi».

«Linda» aidas hakati harjutama juba süstemaatiliselt. Vahepeal soetati klubile ka maadlusmatt. Üüri tasumiseks seati sisse liikmemaks — üks rubla kuus. Harjutuskavad koostasid A. Andruškevitš ja G. Boesberg. Need koosnesid paljudest tõsteliikidest: surumisest (kruvimisest), rebimisest ja tõukamisest ühe ning kahe käega kas püstiasendis või selili. Tõsteti ka jalgade, hammaste või ühe sõrmega.

1893. aastal astusid klubisse tugevad tõstjad sepasellid E. Freibusch ja J. Kalla, J. Simpmann-Vambola ja reaalkooli õpilane Georg Lurich. 1895. aastal võeti klubi liikmeks vastu Lausmanni vabriku sepasell G. Hackenschmidt, J. Trei

(hiljem maailmakuulus hammastega tõstja), turnijad A. Nei ja Veiserik, 1897. aastal Viegandi vabriku treialid A. Aberg, A. Kanastik ja A. Puhm ning aasta hiljem Tesloni pagarisell Gustav Vaher-Vahar. Ei puudunud isegi naissoo esindajad: Maria Loorberg ja Auguste Joost (lavanimega Linda Pelling).

Kui «Tallinna Vabatahtlikus Atleetide Klubis» oli tõstetud ja maadeldud rohkem kui aasta, algas pereheitmine. Esimesena lahkus 1894. aastal Gustav Vain, kes asus elama Peterburi. Aasta hiljem järgnesid talle G. Boesberg ja G. Lurich. Kõik sinna siirdunud eestlased astusid Peterburis dr. Krajevski raskejõustiku klubi liikmeks, kus nad varsti hakkasid püstitama maailmarekordeid tõstmises. 1895. a. lahkus veel J. Simpmann-Vambola, järgmistel aastatel J. Kalla, E. Freibusch, G. Hackenschmidt ja teised.

Parimate liikmete väljarändamisest hoolimata ei sattunud klubi siiski veel väljasuremise ohtu. A. Andrushevitsš oli hea organisaator. Ta hakkas üha sagedamini korraldama võistlusi, pannes võitjatele omalt poolt ergutuseks välja diplomeid ja auhindu.

Õige hoo sai Atleetide Klubi tegevus sisse siis, kui Georg Lurich 1896. aastal Peterburist tagasi tuli ja tsirkustes ning pidudel esinema hakkas. Isegi «Estonia» ja «Lootuse» selts kutsusid Lurichit ja teisi eesti jõumehi oma pidudele.

Neil võistlustel võitis Lurich nii kõik oma vastased kui ka kogu rahva südame. Igale poole, kus ta esines, kogunes tohutul arvul pealtvaatajaid, kelle vaimustusavalduste taltsutamiseks tuli mõnigi kord isegi politsei abi kasutada.

G. Lurichi võidud andsid uut hoogu ka Atleetide Klubi tööle ja tegevus paisus endisega võrreldes mitmekordseks. Kerkisid üles uued «tähed» A. Aberg, A. Kanastik, G. Vaher, K. Paabut, V. Seeberg jt. Neist kõige andekamaks osutus A. Aberg. Juba 1898. aastal püstitas ta tõstmises ühe maailmarekordi teise järel. Temast ei jäänud maha ka Karl Paabut ja Voldemar Seeberg.

22. veebruaril 1901. aastal toimusid klubi korraldusel esimesed Eesti esivõistlused tõstmises. Kavas oli omapärane kolmevõistlus: «lamades kahe käega surumine, kestvussooritus ja kõrgsaavutus». Võistlustest võtsid osa 17 meest. Tulemused olid järgmised: kestvussooritus (98,5 kg tõukamine): 1. H. Frei — 23 korda; 2. G. Lintrop — 18 korda, ja 3. V. Seeberg — 17 korda. Kõrgsaavutuses oli esimene V. Seeberg 139,5, teine H. Frei 135 ja kolmas G. Lintrop 124 kg.

Samal aastal teatasid ajalehed kahe klubiliikme hiilgesaavutusest. 10. aprillil kutsus Jüri Kanepi endaga võistleva V. Seebergi ja R. Keismanni. J. Kanepi surus selililamangus 148 kg viis korda ja 164 kg üks kord. Mõlemad tulemused loeti amatööride maailmarekorditeks. 6 päeva hiljem surus V. Seeberg lamadesasendis 131,5 kg kümme korda, mis jällegi oli tiptulemuseks.

Laevaseltsi «Linda» likvideerimine 1904. aasta sügisel jättis Atleetide Klubi jälle peavarjuta. Järgneval aastal toimusid ühistreeningud Karu tänaval nr. 19 puukuuris, kuid peagi vajutasid tormilised poliitilised sündmused oma pitseri ka klubi tegevusele.

1907. aasta algul lahkus A. Andruškevitš Eestist. Tema järglaseks sai Peterburist Tallinna elama asunud Mart Liiv, kel õnnestus linnaisadelt klubile välja kaubelda Rannavärava teel linna tööhoovis asuv tühi veoriistade kuur. See oli laudehitus, umbes 10 meetrit pikk ja 5—6 meetrit lai. Sinna jäi «Tallinna Vabatahtlik Atleetide Klubi» 11 aastaks, oma olemasolu lõpuni.

Kuuri ühes otsas asus maadlusmatt, keset ruumi mitmesugused tõstevahendid. Ukseesine osa oli riietusruumiks. Valgust saadi kuuri mõlemas otses asuvatest õlilampidest. Harjutused keetsid peaaegu igal õhtul kella 11-ni. Pesemisvõimalusi ei olnud. Kevadel, suvel ja sügisel pesti hoovi peal külma veega, talvekuudel aga toodi ämbriga väljast lund ja hõõrutati end sel viisil higist ja tolmust puhtaks.

Ajavahemikku 1888. a. kuni 1918. aastani võime Tallinna raskejõustikuelus nimetada kivipommide ajajärguks. Kuid kõikidele raskustele vaatamata oli see Eesti raskejõustiku ajaloos üheks viljakamaks ajajärguks. Neid kolme aastakümnet iseloomustab huvi ja tulemuste tohutu tõus. Just neil aastatel sirgusid Tallinnast eesti kuulsamad maadlejad ja tõstjad, kogu maailmas imetletud suuratleedid, kelle võitudele jagati tunnustust Vene, Saksa, Prantsuse ja teiste Euroopa riikide ajakirjanduses.

LURICHI-VAIMUSTUSE TÄHE ALL

Eelnevalt on ära toodud võrdlemisi üksikasjaline ülevaade «Tallinna Vabatahtliku Atleetide Klubi» tegevusest. Kuid me ei tohi unustada, et Atleetide Klubi jälgedes sammus veel terve rida teisi koondisi. Tallinna spordipalge kujundamisel

oli neilgi kindel koht, mida ei või alahinnata. Nii olid tuntud vendade Israeli de raskejõustiklaste koondis Drevingi tänaval (nüüdne Keldrimäe 9), Uus-Kalamaja tänaval sünnitas Lurichi-vaimustus kolm klubi, kus ühe tegevuse lakamine põhjustas teise sünni. 1903. a. organiseeriti karskusseltsi «Valvaja» juurde raskejõustikuosakond ja selgi polnud Dunkri (praegune Vana Tooma) tänava sügavas keldris harjutajatest puudu.

Raskejõustiklaste koondise juhina alustas oma viljakat organisaatoriteed samuti Artur Kukk. Tema väikeses korteris käis ligi 30 noormeest, kelle hulgas oli nii tõstjaid kui ka võimlejaid. 1905. aastal tegutses Kaasani platsi ääres Kellari, Maakri tänaval aga Sibulaküla poiste klubi, kus näiteks 1906. aastal oli üle 100 harjutaja. Kõige suuremaks paisus aga nn. Miili klubi. Pärast liitumist juba varem Kiek in de Kökis tegutsenud J. Loorbergi treeningugrupiga oli Jakob Miili klubi liikmete nimekirjas 208 meest ja 30 naist.

Kõik need klubid ja koondised olid ametlikult registreerimata. Ainult üksikud pidasid liikmete nimekirju ning korjasid liikmemaksu. Noori liitis sel ajal lihtsalt spordivaimustus ja tahtmine saada niisama tugevaks kui Lurich, Aberg, Hackenschmidt jt. Võime vaid kahetseda, et noorte üldine hariduslik tase ja sportlik teadlikkus ei suutnud spordihuvi juhtida õigetele treeningurööstastele ning maailmasõda tegi kõigele ootamatult lõpu.

Kui meil ka nüüd õnnestuks meelitada nii suur protsent Tallinna noormehi maadlus- ja tõstespordihuviliste ridadesse, siis tõuseks Olav Kooli kõrvale varsti mitu 500-kilogrammi-meest ja ka Johannes Kotka asendaja koht poleks mingil juhul seisnud kümme aastat vakantne.

G. KRISTJANSON

KÄSIPALL PÜHITSEB JUUBELIT

Varasemad teated selle kohta, et meie pealinnas mängitakse korvpalli, on pärit 1916. aastast. Seega pühitseme tänava Tallinna korvpalli 50 a. juubelit. Kahjuks aga on andmed esimese korvpalliaasta kohta väga napid. Pealegi pidurdas sõjaaeg mängu levikut, mistõttu see paari-kolme kooli seinte vahelt kaugemale ei jõudnud.

Kuidas siis jõudis korvpall meie pealinna?

«Süüdi» selles olid kaks Peterburist saabunud võimlemisõpetajat. Neist Lebedev saabus 1916. aastal ja asus tööle Nikolai gümnaasiumi (praegune 1. Keskkool Nooruse tänaval), Resev-Resel aga 1917. aastal poeglaste reaalkooli (nüüdne 2. Keskkool Estonia puiesteel). Mõlemad olid Peterburis õppinud kehalise kasvatuse instituudis ning tutvunud seal ka korv- ja võrkpalliga. 1916/17. aastal mängiti käsipalli veel ka Kõrgemas Linnakoolis (praegune 11. Keskkool Vene tänaval). Mängiti kooliõuel. Korve veel ei olnud, neid asendasid seinale joonistatud ringid.

Esimene teadaolev võistlus korvpallis peeti 7. juunil 1920. aastal. Kohtusid poeglaste gümnaasium ja reaalkool. Kuidas see mäng kulges ja kes võitis, selle kohta pole andmeid säilinud. Ajakirjandus kommenteeris seda sündmust märkusega, et võistlus olevat valmistanud pealtvaatajatele palju lõbu.

Tunduvalt kindlama suuna sai käsipalli areng 1920. aastal, kui Tallinnas aktiveerus Noorte Meeste Kristliku Ühingu tegevus. 1920. aasta suvel näituseväljakul (praegune Tornide väljak) korraldatud korv-, võrk- ja pesapallikursus oli suureks sammuks edasi püsivama mängijate kaadri ettevalmistamisel.

Pole teada, millal 1. ja 2. Keskkooli võimlas seati üles korvid, kuid ühele neist kuulub Tallinna esimese siseväljaku au kindlasti. Spordiseltsid ei omanud 1920. aastani veel ühtegi siseväljakut. Siingi võttis teerajaja osa endale NMKÜ. 1921. aastal sõlmis ta Toomkooliga pikaajalise lepingu, kohustades Harju orus asuvas koolivõimlas tegema kaasaja mõistes peaaegu kapitaalremondi, mille jooksul pandi võimlasse üles korvid, seati sisse elektrivalgustus (!), ehitati dušid ja teisele korrusele ruum kinoseadmete jaoks. Kõige selle eest sai ühing õiguse kasutada neli korda nädalas võimlat tasuta.

Sama aasta sügisel algasid Harju oru võimlas keskkoolide esimesed karikavõistlused käsipallis. Need olid huvitavad

selle poolest, et algul toimus 3—4 võrk- ja korvpallikohtumist, pärast aga näidati filmi. 10. detsembril 1921. aastal lõppes meie esimene korvpalliturniir. Mõlemad karikad võitis reaalkool poeglaste gümnaasiumi ägedast vastupanust hoolimata.

Kuidas tol ajal mängiti?

Sellest annab kõige parema pildi väljavõte Tallinna meistrivõistluste kirjeldusest «Päevalehes» 1922. aastal. Seal kirjutatakse:

«Kohtumine I reaalkooli ja meesgümnaasiumi vahel oli õhtu hiilgenumber. Kaks paremat noorte meeskonda Tallinnas! Marulise tempoga oli esimese poolaja tagajärjeks 2:1 gümnaasiumi kasuks. Teise poolaja lõpul viidi mäng tasakaalu ühe reaalkooli kasuks antud vabalöögiga. Seal õnnestus reaalkooli keskajajal Niileril kätte saada pall ja üsna kaugelt heita korvi poole, mis ka sisse läks. Nii oli üldresultaat 4:2 reaalkooli kasuks.»

Jah, jooksmist ja rabelemist oli tol ajal platsil tõesti palju. Palli aga korvi ei saadud. Muigama paneb, kui mõelda sellele, kuidas siis toimusid treeningud. Aeg kulus ainult mängimisele. Pool tundi mängiti võrkpalli, teist sama palju korvpalli. Mingisuguseid eriharjutusi söötmise, püüdmise, põrgatamise jne. õppimiseks ei osatud ega ka tahetud kasutada. Rahulduti sellega, kui enne mängu saadi 10 minutit pealiskõhke harjutada. Pikkade mängijate vastu esimestel aastatel mingit huvi ei tundud. Nende aeglus ja kohmakus ei sobinud tolleaegse tormaka mängustiiliga. Treenerite puudumise tõttu püsis meeskondade tase paigal. Võimlemisõpetajad ei suutnud seda lünka täita. V. Resev-Resel praktiseeris niisuguseid «treeninguid»: ta laskis poisid võimlasse, viskas neile paar palli järele ja läks seejärel linna oma äriasju ajama. Alles 1928. aastal, kui NMKÜ sai endale kehalise kasvatususe juhatajaks ameeriklase Mark Nestle'i, hakkas olukord paranema. Need olid aastad, kus just «Russi» meeskond, kelle peamiseks relvaks oli kiirus ja hea pallikäsitsus, edestas kõiki teisi. Kui aga Tartus hakkas NMKÜ meeskonna treeninguid juhtima H. Niiler ja Tallinna «Kalevis» E. Altosaar, siis kujunesid meistrivõistluste mängud väga pinevaiks.

On huvitav märkida, et enne, kui alustati vabariigi meistrivõistlustega, oli meil juba seljataga maavõistlus lätlastega. Algatajaks pooleks olid tookord lõunanaabrid. 20. veebruaril 1924 rivistus nende võidujanuline meeskond Harju oru võimlasse. Meie poolt läksid tulle Karro, Uuli, Silvester, Uuetoa

ja Mast. Sõbralikku võistlust oli selles mängus vähe, kokkupõrkeid, tõuklemist ja kukkumisi aga seda rohkem. Lätlased ütlesid, et nii see mäng peabki käima. Korvpall on ju meeste mäng. Selle ajaloolise võistluse esimene poolaeg kujunes korvidevaeseks. Vaheajale mindi viigilise tulemuse 6:6 juures. Teisel poolajal õnnestusid lätlastel mõned pealevisked paremini ning neile kuulus ka võit 20:16.

Tallinn-Tartu linnavõistluste traditsioonile pandi alus 1925. aastal. Esimesel aastal said pealinlased sajabrotsendilise võidu. Võrkpallis fikseeriti tulemuseks 30:6. Tänapäeval oleks selle asemel öeldud: võitsid 2:0, geimid 15:4 ja 15:2. Võidukasse linnameeskonda kuulusid: Altosaar, Umverk, Normann, Margeviš, Zimmermann ja Poom. Korvpallis kujunes võit seevastu tunduvalt napimaks — 28:23. Meeskonda kuulusid Uuli, Pihlak, Ratnik, Käsper ja Matiesen.

Seni oleme rääkinud peamiselt korvpallist. Ehkki mängijad olid enamikus ühed ja samad, arenes võrkpall esimestel aastatel korvpallist märksa kiiremini ja seda just mängutehnika osas. Nii kirjutas «Eesti Spordileht» 1925. aastal:

«Praegu saab arvestada ainult kokkupuutumisi lätlastega ja NMKÜ autoriteetide arvamisega. Ja viimaste arvamine Eesti kohta oli võrkpallis paari aasta eest ülikiitev: arvati, et Eesti pretendeerivat maailmas teisele kohale, s. o. järgnevas Ühendriikidele ehk parimaks Euroopas. See otsus olevat tingitud meie võrdlemisi täiuslikust surumismängust.»

Puhta kullana ei maksa neid ridu muidugi võtta, kuid terake tõtt on neis kindlasti. Lätist olime sel ajal võrkpallis selgelt paremad. Üle paari-kolme punkti meie koondmeeskond (kõik tallinlased!) oma konkurentidele üheski geimis ei andnud. Eks meenuta meie tookordseid hiilgepäevi ka «Kalevi» meeskonna edukad stardid Poolas ja Tšehhoslovakkias. Seal nimetatakse tugevat «bumerang»-pallingut veel tänapäevalgi «Eesti pallinguks». Rahvusvahelisel areenil oli see Tallinna võrkpallurite kardetud relvaks mitmeid aastaid.

R. MAST

VÕIDUJOOKSUDEST KERGEJÕUSTIKUNI

Vanad ajalehed jutustavad, et juba aastal 1827 esines Tallinnas pooltunniste jooksudemonstratsioonidega elukutseline jooksja V. Knohte. Nimi näitab, et mees oli sakslane ja ta esinemisedki olid määratud sakslastele, sest need suutsid tasuda pääsme hinna. Eestlastel (neid aga polnud ligi 15 000 elanikuga sadamalinnas mitte üle 5—6 tuhande) oli igapäevast jooksmist niigi palju, et «lõbulippamise» vastu polnud aega huvi tunda. Välismaistele gastrolööridele hakkas aga väike Eestimaa pealinn ilmselt meeldima, sest ka 1828. a. (naisjooksja C. H. Lange), 1830. a., 1836. a. ja edaspidi pea-aegu iga 2—3 aasta järel nähti siin mõnda elukutselist jooksjat oma võimeid demonstreerimas. Kohalike sakslaste hulgas see spordiala pinda ei leidnud. Nende ideaalid püüdsid perutavate täkkude ja läikivate kalesside, mitte tugevate jalgade ja sepalõõtsana töötavate kopsude poole.

*

Esimese katse «maasoost» tallinlasi jooksma panna tegi 1896. aastal laulu- ja mänguselts «Estonia», võttes oma rahva-peo kavasse võidujooksu «Soome viisi järele auhindade peale». Välejalgseid noormehi, kes ihkasid võita ülekullatud hõbekarikat, kuldmansetinööpe või 3 rubla, oli 12.

Selle ajaloolise võistluse võitis tulevane ehitusinsener Kristjan Kask — mees, kes koolipäevil oli mitmeid kordi jalgsi mõõtnud Torma ja Tartu (75 km) vahelist maanteed, hiljem käinud «Linda» aidas raudpomme sikutamas ning maadlusmatil pagarisellide ja sepapoistega rinda pistmas.

Ehkki järgmisel aastal korraldati «Estonia» poolt teinegi võidujooks, ei sulatanud see veel ükskõiksuse jääd. Lurichi võidud meelitasid tegevushimulised noored tõste- ja maadlusharjutustele. Kergejõustik pidi ootama veel tosin aastat, enne kui saabus tema tund.

*

Aasta 1909. Meie kergejõustiku sünniaasta. Peterburilased olid juba 1907. aastal Krestovski saarel riialastega võistelnud Venemaa meistritiitlite pärast. Soomes alustati meistri-võistluste läbiviimist 1907. aastal («spordikuninga» võistlusi

korraldati juba 1902. aastast alates). Eks need uudised kandunud kildhaaval ka meie kodulinna. A. Õunapuu algatusel hakati harjutama Pirital. L. Tõnson aga organiseeris «Lootuse» aias esimesed võistlused. Kavas olid meie mõistes üksnes väljaalad: kivitõuge (25 naela kaaluv nelinurkne tänava-sillutuskivi), kettaheide, kaugus- ja kõrgushüpe. Võistlejaid oli neli: kalevlane Orloff, Riiast Tallinna saabunud trükitöeline Schmidt, Toomkooli võimlemisõpetaja tšehh Čerpe ja Tõnson ise. Viimasele kuulus ka esikoht. Missugused olid võitjate tulemused, sellest vaikisid 30—40 aastat tagasi osavõtjad (siis hakati esmakordselt uurima meie kergejõustiku «sünnitunnistust») ja vaikib ka ajalugu.

*

Tallinnas on alati elanud kangeid mehi; niisuguseid, kes kas poolvägisi või poolkogemata on tükkinud ajalugu tegema. 1911. a. suvel sai kalevlastel isu täis omavahelistest ja nurgatagustest võistlustest Pirital ning nad teatasid julgel häälel, et korraldavad 6. ja 7. augustil Tallinnas «esimesed Olympia mängud». Paremat kohta kui poolkallak «Lootuse» väljak selleks ei olnud. Kavas oli neli jooksu (100 m, 400 m, 1500 m, 5000 m), viis hüpet (kõrgus ning kaugus hooga ja hoota, teivas), kolm heidet (kuul, ketas, oda) ja jalgpalli kauguslöök.

Osavõtjaid oli 35, pealtvaatajaid kahel päeval kokku üle 600. Enamik võitjate tulemustest kuulutati meie mitteametlikeks rekorditeks. Põhjamaade tava kohaselt selgitati heidetes ja hüpetes võitja mõlema käe (või jala) tulemuste liitmise teel. Seepärast ongi näiteks B. Abramsi võidutagajärjeks kõrgushüppes 3.01 (vasakult jalalt 1.51) ja kaugushüppes 9.94 (vasakult jalalt 5.01).

Esimene avalik võistlus andis võimaluse ka ajakirjanikel oma nõuannetega lagedale tulla. Nii võime «Päevalehest» lugeda:

«Kõige rohkem osavõtjaid olivad endid 100 m jooksuks üles andnud. Enama jao jooksjate juures võis õppida, kudas 100 meetrit mitte ei tule jooksta. Kuna head 100-meetri jooksjad selle maa kahe hingetõmbega ära jooksevad, ähki-sivad mõned jooksjad iga sammu peal ja algasivad jooksuhoogu alles siis, kui kolmveerandikku maast juba ära oli jookstud. 100 meetri jooksjate liigile lähenes kõige enam Siirius, kes siin head oskust üles näitas.»

Vahemärkusena olgu öeldud, et Siiriuse nime all startis

Gustav Kiilim, kes sai ajaks 12,9 sek. Oma nimele ta ei tahtnud häbi teha ja esines varjunime all. Seda võtet kasutasid omal ajal laialdaselt inglise amatöörid.

Huvitav on ka kuulitõuke kirjelduse juures toodud rep-liik:

«Kuulitõukamisel on tarvis niihästi käte kui ka keha-pöörde jõuga kuulile hoog anda, ainult siis võivad tagajärjed kõige paremad olla. Väga kiitvaks võib seda korraldust pidada, et mängude toimepanijad tõuked, visked, loopimised ja hüpped mõlema käe ja jala tarvis eeskavasse võtsivad, sest pahemate kehaliikmete tarvitamisel areneb ka inimese p a h e m k e h a tugevamaks ja teeb ta palju võimsamaks.»

Esimesele avalikule võistlusele järgnesid peagi teised. Rahva huvi («olümpiamängude» teisel päeval algasid võistlused juba hommikul ja kestsid 8—9 tundi) andis ka kergejõustiklastele hoogu. Tekkis nn. düünipoiste grupp, kes Tondi liivamägedes tegi läbi otsingute- ja higirohke mitmekülgsekooli. Sellest grupist hakkaski sirguma mehi, kes kirjutasid oma nimed Venemaa rekordimeeste nimistusse. Johannes Villemson, Anton Ohaka ja Aleksander Kolmpere-Klumberg olid neist kuulsamad, kuid ka Jüri Lossmann, Gustav Kiilim, Harald Tammer, Eduard Hiiop jt. seisid vapralt nende kõrval. Nii võitiski Tallinna «Kalev» 1915. ja 1916. aastal Venemaa meistrivõistlustel esikoha ning sai tunnuks võimeka kergejõustikukantsina.

Üha tugevamalt hakkasid kergejõustikuvankrit tagant lükka ka «Sport» (A. Kukk oli esimene, kes tõi 1913. aastal Tallinna olümpiavõitja, soomlase Armas Taipale), «Olümpia» ja Riia «Amateuri» ning «Unioni» Tallinna osakonnad. Sagenesid võistlused ja ikka rohkem hakati mõtlema ka sellele, kuidas harjutada ja kiiremini paremaid tulemusi saavutada ning kuidas pikemaid võistlusreise ette võtta.

Kergejõustiku pisimurederohke lapsepõlv oli seega lõpenud.

E. PIISANG

Tallinna spordisündmuste ja tallinlaste sportlike saavutuste

KROONIKA

- 1440 — alustati iga-aastaste ratsaturniiride korraldamist.
- 1827 — 4.—11. septembrini esines elukutseline jooksja V. Knohte jooksudemonstratsioonidega.
- 1828 — mitmel korral demonstreeris oma võimeid 9 versta (9,6 km) pikkusel distantzil elukutseline naisjooksja C. H. Lange Danzigist.
- 1830 — esimene kahe mehe — C. Giese ja J. Byroni — jooksu duell distantzil Nunne väravast Kopli kõrtsini ja tagasi.
- 1839 — voorimees J. Innok maadles tsirkuses itaallase Pazzianiga.
- 1863 — 23. (10.) märtsil asutati sakslastele määratud «Revalsche Turnverein» («Tallinna Turniselts»).
- 1866 — esimese mitteametliku saksa maleseltsi asutamine.
- 1881 — ajalehes «Revalsche Beobachter» avati malenurk.
- 1884 — Tallinn võitis kirimales Tartu 1,5:0,5.
— ehitati praeguse 2. Keskkooli hoone, mille turnisaali (võimlat) loeti linna moodsaimaks.
- 1886 — tallinlane Albert Burmeister hakkas koostama maleülesandeid, mis töid talle rahvusvahelise kuulsuse.
- 1888 — asutati «Estländischer See Yacht Club» («Eestimaa Merejahtklubi»)
— hilissügisel organiseeris G. Boesberg (1867—1922) Heeringa tänavas raskejõustiklaste ringi.
- 1889 — asutati «Revaler Velozipedisten-Club» («Tallinna Jalgratturite Klubi»).
- 1890 — Harju ja Rannavärava mäel esinesid saksa ja itaalia elukutselised jõumehed Lamberg, Leitner ja Roberto. Nendega maadlesid lihunikusellid G. Lieders ja A. Tamm.
— Ester Lindbergius, kes oli lõpetanud Arvidsoni võimlemisinsituudi Stokholmis, saabus Tallinna ja asus tööle tervisvõimlemisasutuses «Stempel», samuti võimlemisõpetajana saksa turniseltsis.
- 1891 — 4. augustil võidutõstmine «Lootuse» rahvapeol.
- 1892 — uisutamise võistlused sakslastele «Nunne värava taga Schnelli tiigil». Neist olevat osa võtnud ka naised.
- 1893 — G. Boesberg võitis Truzzi tsirkuses itaalia jõumehe Sem Papi tõstmises.
- 1895 — «Tallinna Vabatahtliku Atleetide Klubi» liige Georg Lurich võitis Peterburis kõiki amatööre ja siirdus järgmisel aastal elukutseliseks.
- 1896 — 25. augustil korraldati «Estonia» rahvapeol esimene võidujooks. Esikoha võitis Kristjan Kask.

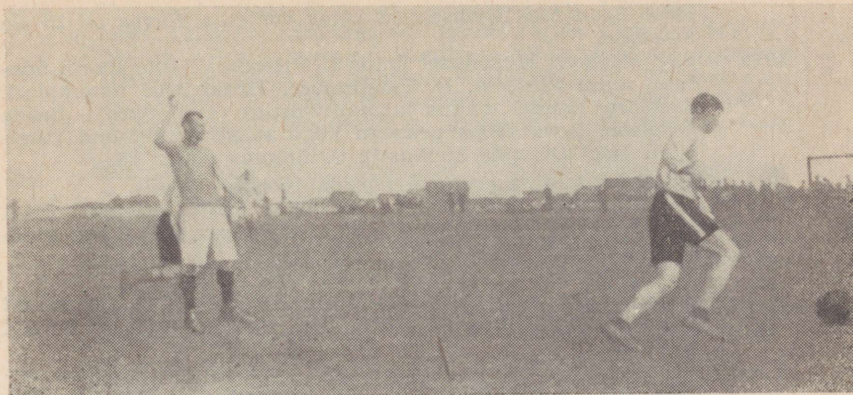
- 1897 — 3. oktoobril andis kuulus vene maletaja M. Tšigorin Tallinnas 2 simultaani, mis lõppesid $+24, -3, =1$ ja $+19, -3, =2$.
- 1898 — G. Hackenschmidt sooritas esimese eesti sportlasena võistlusreisi Helsingisse, võitis seal 3 tundi kestnud otsustavas matšis Soome absoluutse meistri C. Alleni ja tuli meistriks.
— G. Hackenschmidt tuli EM-võistlustel maadluses Viinis esikohale ja siirdus elukutseliseks.
— 12. juunil toimus Riia—Tallinn jalgrattamaraton.
- 1899 — «Keiserlik Vene vee pääl päästmise selts» korraldas Kadriorus tasuta ujumiskursused.
— 2. oktoobril alustas G. Lurich oma esimest võidukat Kesk-Euroopa-turneed. Magdeburgis seljatas ta 38 minutiga selle linna 18 paremat maadlejat.
- 1900 — riidekaupmees H. Bross avas aiaga piiratud Schnelli tiigil «Kommerz-Eisbahni».
- 1901 — 22. veebruaril korraldas «Tallinna Vabatahtlik Atleetide Klubi» Eesti esivõistlused tõstmises.
— G. Hackenschmidt võitis Pariisis maadluses MM-tiitli.
— 24. mail asutati jalgrattasõitjate selts «Kalev» (liikmeid üle 100). Esimesel aastal korraldati 1 jalgrattavõistlus ja mõned pikemad väljasõidud (Riiga, Tartu, Pärnu, Haapsallu).
- 1903 — G. Lurichi nimele kuulus üle 30 maailma tiptulemuse tõstmises. Berliinis, Nürnbergis, Prahas jm. asutati esimesed G. Lurichi nimelised raskejõustikuklubid.
— Toomkooli õpilane Presentin tõi Tallinnasse esimese jalgpalli. Esimesteks mängijateks aga olid Butte, Isberg, Michelson jt.
— «Valvajas» alustas tegevust raskejõustiklaste grupp.
— asutati vene maleühing, mis 1905. aastast alates kandis Tšigorini nime.
— märtsis toimusid Eesti 2. tõstesporti esivõistlused. Meistriks tuli tallinlane V. Seeberg.
- 1904 — G. Hackenschmidt tuli Londonis elukutseliste vabamaadluses maailmameistriks.
— Balti Maleliidu 3. turniir Tallinnas.
— A. Adamsoni skulptuur «Tšempion», mille modelliks oli olnud G. Lurich, sai St. Louis'is olümpiamängude ajal toimunud maailmanäitusel esimese auhinna.
- 1905 — Eestimaa kubermangu 1. maleturniir Tallinnas.
— JS «Kalev» avas Gonsiori aias (asus praeguse Keskväljaku ääres) üldkasutatava liuvälja.
- 1906 — Pariisis toimunud suurtel rahvusvahelistel maadlusvõistlustel võitis tallinlane G. Vahar kergemas kaalus hõbemedali ja parimale tehnikamehele väljapandud eriauhinna.
- 1907 — Lissabonis võitis G. Lurich maadluses raskekaalus ja G. Vahar kergemas kaalus MM-tiitli.
— korraldati Keila—Tallinn esimene maanteejooks. Selle võitis maadleja Loorberg.
- 1908 — kevadtalvel toimus merejäljalgpallivõistlus koolipoiste ja inglise madruste vahel.
— G. Vöntso korraldas Snelli tiigil uisutamisevõistlused ja ostis võitjatele hõbedased rinnamärgid.

Niisugust pilti pakkus «Lootuse» aed talvel. Ehk aitab tagaplaanil asuv pitsimaja täpsustada omaaegse parima spordibaasi asukohta praegusel Keskväljakul

- JS «Kalev» rentis «Lootuse» seltsilt suveks Gonsiori aia ning hakkas seal korraldama «soome-rootsi mängu ja pallimängu kursusi». Juhataja oli A. Õunapuu. Talvel toimusid võimlemistunnid reaalkooli saalis Čerpe juhtimisel. Algasid tennistreeningud Harju mäe all asuvail väljakuil.
- 1909 — malemaailmameister E. Lasker külastas Tallinna.
- karskusseltsis «Valvaja» loodi spordiosakond.
- tekkis nn. düünipoiste koondis, kelle hulgast sirgus hiljem rida meie paremaid kergejõustiklasi eesotsas A. Klumbergi, J. Villemsoni, J. Lossmanni, G. Kiilimi ja teistega.
- 6. juunil toimus esimene võistlus «Meteori» ja «Merkuri» vahel jalgpallis.
- «Lootuse» aias toimus esimene kergejõustikuvõistlus. Kavas olid «kivitõuge, kettaloopimine, kõrgus- ja kaugushüpe». Nelja osavõtja hulgast tuli võitjaks kalevlane L. Tõnson.
- 1910 — 17. veebruaril korraldati Eesti 1. meistrivõistlused uisutamises meestele ja naistele. Võitjaks osutusid Artur Kukk ja Emma Uhl. Pärast seda ei korraldatud naistele kiiruisutamisvõistlusi enam kuni 1946. aastani.
- karskusseltsi «Valvaja» rahvapeol Lükatil võitis G. Kiilim 100 m jooksu J. Villemsoni ja B. Abramsi ees.

- 22. juulil ja 1. augustil toimus Pirital «Kalevi» «koguvõistlus» kergejõustikus, mille üksiktulemusi arvestatakse esimeste mitteametlike Eesti rekorditena. «Koguvõistluse» võitis K. Meri.
  - JS «Kalev» tellis Soomest oma liikmetele esimese saadetise suuski.
- 1911 — asutati Tallinna Jahtklubi.
- kalevlastel rajasid «Lootuse» väljakule jooksuraja, heite- ja hüppepaigad, muretsesid Soomest spordiabinõusid ning esimesed paarid naelkingi.
  - L. Tõnson, V. Kuusner ja F. Lindeman ületasid süstadel Soome lahe.
  - 6. ja 7. augustil toimusid Tallinna I «olümpiamängud» «Lootuse» aias. Kavas olid ainult kergejõustikualad. Osavõtjaid 35. Pealtvaatajaid kokku ca 600 inimest. Korraldas «Kalev».
  - JS «Kalevi» jalgpallurid (end. «Meteor») sooritasid võistlusreisi Helsingisse, kohtudes seal HKV-ga (0:7) ja «Kamraternaga» (0:3).
- 1912 — A. Kukk võitis Venemaa meistrivõistlustel kiirusutamises II klassis esikoha 1500 ja 5000 meetris.
- loodi võimlemisselts «Sport». Esimeseks esimeheks valiti Artur Kukk.
  - korraldati Eesti esimene autode võidusõit marsruudil Tallinn—Märjamaa—Tallinn.
  - 12. augustil viidi «Lootuse» väljakul läbi Tallinna II «olümpiamängud».
  - O. Kaplur võitis Viinis EM-võistlustel maadluses kergekaalus I koha.
  - G. Lurich sõitis sügisel võistlustele Ameerikasse.
- 1913 — Tallinna «Kalev» astus Venemaa Kergejõustiku Liidu liikmeks.
- 1913 — Nikolai gümnaasiumis (praegune 1. Keskkool) asutati õpilaste spordiring.
- kuna kuberner tunnistas jalgrattaseltsi «Kalev» tegevuse liiga laialdaseks, siis asutati 27. mail Eestimaa spordiselts «Kalev». JS «Kalev» andis oma õigused ja kohustused üle ESS «Kalevile» ja ta likvideeriti 22. novembril.
  - «Kalev» hakkas Tiigiveskil mängima jalgpalli ja rentis Rannavärava vallikraavi, et ehitada sinna tenniseväljakud.
  - 28. aprillil (11. mail) joosti esimene maraton. Marsruut Paldiski—Tallinn. Startisid 8 meest. Võitis Šubin (Peterburi «Sport») ajaga 3:23.45. Korraldajaks oli VS «Sport» eesotsas A. Kuke ja G. Võntsoga.
  - esimesed rahvusvahelised kergejõustikuvõistlused Tallinnas. Külalisteks olid kettaheitese olümpiavõitja A. Taipale (Helsingi) ja J. Martin (Riia). Pealtvaatajaid ligi 1000. Korraldaja VS «Sport».
  - juulis võistlesid Tallinna kergejõustiklased Peterburis, septembris Helsingis ja Riias.
  - G. Kiilim jooksis Riias 100 m 11,0 sekundiga.
- 1914 — A. Kuke initsiatiivil asutati spordiühing «Olümpia».
- 3.—5. juulini viidi Riias läbi II ülevenemaaline olümpia. B. Abrams (kõrgus) ja J. Villemson (800 ja 1500 m) püstitasid

Valge majaka juures Lasnamäel asuv paepealne oli 50—60 aastat tagasi esimeseks ja ülelinnaliselt tunnustatud jalgpalliväljakuks

uued Venemaa rekordid. «Kalev» tuli kergejõustikus teiseks, kaotades Moskva Suusaklubile 1 punktiga. Tallinna jalgpallurid kaotasid Moskvale (lisaajal 2:5) ja Riiale (1:5).

— juulis asutati Tallinnas osauhisus «Eesti Spordileht». Esimese maailmasõja puhkemise tõttu jäi spordilehe väljaandmise kavatsus siiski katki.

1915 — E. Hiiopi algatusel toimusid Tallinnas esimesed iluuisutamise kursused.

— «Olümpia» rajas praegusele Tornide väljakule jalgpalliplatsi.

— ESS «Kalev» võitis Moskvast toimunud VII Venemaa meistri-võistlustel kergejõustikus 22 punktiga esikoha.

1916 — VS «Sport» alustas spordiväljaku ehitamist praeguse Mitsu-rini tänava äärde.

— 2. juunil asutati Tallinna Jalapalli Liit, mille tegevus kestis järgmise aasta sügiseni.

— 27.—29. augustini toimusid Petrogradis VIII ülevenemaalised kergejõustikuvõistlused. ESS «Kalev» saavutas teistkordselt esikoha.

— aasta lõpul kuulus 29 Venemaa rekordist 16 tallinlastele.

1917 — Eesti esimesed meistri-võistlused iluuisutamises. Startisid 4 meesvõistlejat ja 4 paari.

— ESS «Kalevi» kirjastusel (toimetajad J. Lossmann ja J. Villemson) ilmus esimene «Eesti Spordi Kalender», milles olid avaldatud ka kergejõustikumäärused.

— 14. mail moodustati jõustikuselts «Jõud» — esimene töölispordiorganisatsioon Eestis. Esimese tegevuskuu lõpul oli seltsil ligi 350 liiget.

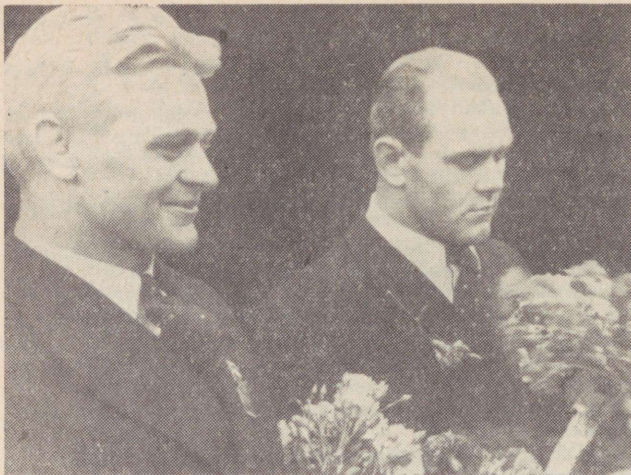
— 23.—24. juunil korraldati «Lootuse» aias esimesed mitteamet-

- likud Eesti meistrivõistlused kergejõustikus. Kavas oli 13 ala meestele.
- 1918 — ESS «Kalevi» kirjastusel ilmus L. Pihkala «Poiste spordi õpetus», mille tõlkis A. H. Tammsaare. Tiraaž 5000 eksemplari.
- Sakslaste nõudel toimus jalgpallivõistlus «Olümpia» — Saksa garnison. Seda jälgis peaaegu kogu saksa elanikkond (toole toodi isegi Oleviste kirikust!). «Olümpia» võitis 3:1.
- 1919 — Tallinnas toimus esimene võrkpallivõistlus Eestis.
- 2.—3. augustil ESS «Kalev» korraldas Pirital esimesed Eesti meistrivõistlused ujumises, millest võttis osa 4 Tallinna spordiseltsi 53 võistlejaga.
  - spordiselts «Olümpia» lõpetas tegevuse.
  - sügisel algasid Tondil kodanliku Eesti sõjaväe 10-kuulised spordikursused, millest võttis osa enamik meie paremaid sportlasi.
  - 30. novembril toimus ESS «Kalevi» initsiatiivil Tallinna rae-kojas Eesti I spordikongress, kus otsustati ellu kutsuda Eesti Spordi Liit ja Eesti Olümpia Komitee ning taotleda luba osa võtta Antverpeni olümpiamängudest.
- 1920 — 20. jaanuaril tulid kokku «Kalevi», «Spordi» ning «Valvaja» esindajad (4 meest) ja moodustasid Eesti Spordi Liidu loomiseks komisjoni. ESL põhikiri kinnitati 23. nov. 1920.
- 20. aprillil ilmus «Eesti Spordilehe» esimene number.
  - 6.—7. juunil korraldati Tallinnas Eesti noorsoo I spordivõistlused.
  - A. Klumberg saavutas kümnevõistluses maailmarekordit ületava 8025,520 p.
  - 15.—26. augustini toimunud Antverpeni olümpiamängudel võitis tallinlane A. Neuland tõstmises kuld- ja A. Schmidt hõbemedali, J. Lossmann maratonis hõbemedali, A. Klumberg odaviskes viienda ja H. Tammer kuulitõukes kuuenda koha. Eesti olümpiameeskonda kuulus 12 tallinlast ja 2 tartlast.
  - Eesti I jalgpalli meistrivõistlustest võtsid osa vaid 2 meeskonda: «Kalev» ja «Sport». Võitis «Sport» 2:0.
  - 21. oktoobril toimus Helsingis Tallinn-Helsingi linnavõistlus jalgpallis. Võitis Helsingi 6:4.
  - Tallinna koolides tegutses 3 spordi- ja 2 maleringi.
- 1921 — 21. aprillil asutati Tallinna Jalgpalli Klubi.
- 2.—3. juulil korraldati Pirital «Kalevi» ujulas esimesed ametlikud Eesti meistrivõistlused ujumises. Tallinlased võitsid 6, tartlased 4 esikohta.
  - 22. juulil toimus Tiigiveskil Eesti esimene jalgpallimaavõistlus. Kohtumine Rootsi meeskonnaga lõppes 0:0.
  - juulis korraldas VS «Sport» esimesed poksikursused Eestis.
  - 27. augustil peeti omavahelised võistlused, 19. septembril kohtuti inglise madrustega ja 1. oktoobril peeti klubivõistlus Helsingis (4:4).
  - augustis ületas Gustav Ernesaks «Valvaja» võistlustel tõstmises sulgkaalus kolm maailmarekordit, rebides paremaga 148 naela, tõugates ühe käega 185 ja rebides kahega 190 naela.
  - 14. detsembril tunnistati Eesti Jalgpalli Liit iseseisvaks eriliiduks.

- 1922 — Tallinnas toimus Eesti võimlemisõpetajate I kongress.
 — loodi Tallinna Koolinoorsoo Spordiringide Ühing (TKSÜ).
 — 29.—30. aprillil toimusid Tallinnas MM-võistlused tõstmises. Osavõtjaid oli 33. A. Neuland, S. Hallap ja H. Tammer võitsid «kulla», K. Kõiv, E. Vanaaseme ja J. Toom «hõbeda», G. Ernesaks, V. Noormägi, A. Puusaag, J. Tihane ja K. Raag «pronksi».
 — Jaan Kreuksi initsiatiivil loodi tööliisspordiselts «Herkules», mis kodanliku valitsuse siseministri käsul suleti 1923. a. aprillis.
 — 16.—17. septembril Helsingis korraldatud võistlustel püstitas Aleksander Klumberg uue maailmarekordi (8147,505 p.) kümnevõistluses.
 — ESS «Kalevi» väljak (endine «Lootuse» väljak) planeeriti ümber. Ehitati esimene tribüün Tallinnas (ca 700 inimesele).
 — aasta lõpul ilmus Eesti Spordi Liidu kirjastusel L. Pihkala populaarne «Spordi õpetus».
- 1923 — 2. juulil loodi tööliisspordiselts «Spartacus».
 — 1.—8. juulini toimunud Rootsi mängudel, mida nimetati ka Göteborgi olümpiamängudeks (mitteametlikeks), platseerus Eesti meeskond 17 rahvuse hulgas neljandaks. Esikoha võitis 5, teise 4 ja kolmanda koha 6 tallinlast.
 — 18. septembril toimus Tallinnas esimene maavõistlus jalgpallis NSV Liit — Eesti, mille võitsid külalised 4:2.
 — 15. detsembril alustati mullatöid Rohelisel aasal asuva laululava ümberehitamiseks staadioniks.
- 1924 — Eesti Jalgpalli Liit palkas esimese välistreeneri — ungarlase Ferenc Konya —, kes töötas Tallinnas kolm ja pool kuud.
 — 19. juunil peeti Türgiga maavõistlus jalgpallis (1:4).
 — 6.—24. juulini toimusid Pariisis olümpiamängud. Tallinlane E. Pütsep võitis maadluses kuldmedali, A. Neuland tõstmises hõbe- ning R. Steinberg (maadlus), J. Kikas, H. Tammer (mõl. tõstmine) ja A. Klumberg (kergejõustik) pronksmedali.
 — septembri algul võistlesid Tallinnas Leningradi «Merkuri» jalgpallurid, kes tegid viigi «Kaleviga» (1:1) ja kaotasid «Spordile» (0:1).
 — detsembris toimunud «E. Spordilehe» ankeedi põhjal tunnistati 2759 häälega Eesti suurimaks sportlaseks Aleksander Klumberg, kellele järgnesid E. Pütsep (2173), J. Lossmann, A. Neuland, G. Lurich ja teised. 20 parema hulgas oli 18 tallinlast.
- 1925 — kasutades lumeta talve, toimus Tallinnas 25. jaanuaril jalgpallivõistlus TJK-«Sport». Viigilise tulemuse (1:1) juures said «Kave» poolt auhindadeks väljapandud 11 šokolaadist jalgpalli TJK mängijad.
 — 5. jaanuaril võideti esimesel linnavõistlusel korvpallis Riia 26:22.
 — esimeseks Eesti meistriks korv- ja võrkpallis tuli «Sport».
 — avati Tallinna Jalgpalli Klubi väljak Kadriorus. Tribüünil oli ette nähtud 4200 istekohta.
 — 30.—31. detsembril toimus tšehhi malesuurmeistri Richard Reti simultaan, mis kestis 9 tundi ning lõppes tulemusega +38, —11, =8.

- 1926 — 6. juunil toimus TJK väljakul koolinoorte võimlemispidu, millest võttis osa 5500 noort.
- 13. juunil avati Kadrioru staadion.
  - 11.—12. juulil toimus Tallinn-Helsingi (HKV) linnavõistlus kergejõustikus. Võitsid soomlased 95:58.
  - 30. juulil võistles Kadrioru staadionil Paavo Nurmi, läbides 3000 m 8.38,6-ga.
  - 4.—7. septembrini Riias toimunud EM-võistlustel maadluses võitis V. Väli esimese, O. Käpp ja R. Loo teise koha. Tallinlastest koosnev Eesti meeskond tuli Saksa ja Rootsi järel kolmandaks.
  - Suve jooksul esinesid Tallinna staadionidel Rootsi, Läti, Austria («Hakoah»), Ungari, Tšehhoslovakkia ja Poola («Warszawianka») jalgpallurid.
- 1927 — kevadel organiseeriti EKNÜ juhtimisel Tallinnas Töölisspordi Ühing.
- EM-võistlustel maadluses võitis V. Väli Budapestis esimese, E. Pütsep ja A. Kusnets teise, O. Käpp ja R. Loo kolmanda koha.
  - aasta lõpuks oli Tallinnas registreeritud 31 kodanlikku spordiseltsi, kolm neljandikku neist tegelesid 1—2 spordialaga ja kiratsesid majanduslike raskuste tõttu.
- 1928 — 10.—11. märtsini toimusid Tallinna lähel rahvusvahelised võistlused jääpurjetamises. Tallinna linnavalitsus andis Eestimaa Merejahtklubile loa kasutada jääpurjetamiseks Ülemiste järve.
- märtsis avati endises Aia tänavas saun-bassein (19,2×4 m).
  - 9.—10. juunil toimusid Tallinnas Eesti Töölisspordi Liidu I rahvusvahelised võistlused, millest võtsid osa Soome, Läti ja NSV Liidu kergejõustiklased.
  - 28. juulist kuni 12. augustini võttis 18 tallinlast (4 võistlejat olid Tartust, 2 Pärnust ja Sindist) osa Amsterdami olümpiamängudest. V. Väli ja O. Käpp võitsid klassikalises maadluses kuldmedali, A. Kusnets «pronksi». Tõstmises tuli A. Luhaäär teiseks, purjetamises «Tutti V» (roolis N. Vekšin) kolmandaks.
  - 11.—21. augustini viidi Moskvast läbi üleliiduline spartakiaad, millest võttis osa ka grupp tallinlasi. E. Rähn võitis 110 m tõkkejooksu ja kaugushüppe.
  - sügisel asutasid vennad Matsovid Tallinna Poksiklubi, mis kujunes Eestis peagi kõige tugevamaks poksikoondiseks.
- 1929 — 2. augustil läbis Saara Teitelbaum (treener A. Rooseste-Rosenberg) 400 m 61,8 sek., mis oli mitteametlikuks maailmarekordiks. Hooaja kestel püstitas ta kõikides jooksudes, kaugushüppes ja kuulitõukes 7 uut Eesti rekordit.
- hooaja jooksul ületati 21 Eesti kergejõustikurekordit, neist 17 langes tallinlaste arvele (F. Beldsinski 5 uut rekordit 1500—10 000 m jooksudes).
- 1930 — suurmeister J. Bogoljubov võttis osa rahvusvahelises maleturniirist Tallinnas ja jäi tallinlase V. Mikenase järel teisele kohale.
- Tallinnas toimus Eesti-Poola maavõistlus tennises (1:4) ja Eesti-Läti-Poola 3. maavõistlus kergejõustikus (119:98:119).

- Poola meeskonna treeneriks oli teist aastat tallinlane A. Kolmpere-Klumberg.
- 23.—24. juulil viidi läbi Eesti-Jaapani maavõistlus kergejõustikus. Külalised võitsid 91:49.
  - suve jooksul mängisid Tallinnas Soome (3 meeskonda), Rootsi, Austria («Austria»), Prantsuse («Club Français»), Taani («Boldklubben Fremad»), Hispaania («Europa») ja Läti (2 meeskonda) jalgpallurid.
  - 1931 — 15. jaanuaril alustas Johannes Raadi juhtimisel tegevust Eesti Maleliit.
  - 16.—17. augustil ujus tallinlane Aleksander Laas Kalaranast Naissaarele ja sealt teisel päeval Soome.
  - 1932 — 2.—3. aprillil korraldati praeguses 21. Keskkoolis III üleriiklik kehalise kasvatuse kongress, millest võttis osa 98 organisatsiooni 135 delegaadiga.
  - valmis Tallinna esimene velodroom praegusel Mitsurini tänava spordiväljakul.
  - 1933 — varasuvel ilmus A. Klumbergi «Kergejõustiku õpperaamat». Kirjastajaks oli autor ise.
  - E. Gahlnbäck tuli jääpurjetamises Euroopa meistriks.
  - Kloostrimetsa—Pirita—Kose ringrajal alustati TT-võistluste korraldamist.
  - 1934 — 15.—17. juunini viidi läbi Tallinnas I Eesti Mängud, millest võttis osa ca 4000 sportlast.
  - endise Tallinna tütarlaste kommertsgümnaasiumi ruumides korraldati Eesti Mängude ajal I spordinäitus. Eksponaatide arvu hinnati 2000 esemele. Külastajaid oli 3000.
  - Eesti jalgpalli 25 a. juubeli tähistamiseks toimunud Ungari-Soome-Eesti turniiril saavutas tallinlastest koosnev vabariigi esindus Soome järel teise koha (kahe viigiga).
  - augustis toimusid Soomega esimesed maavõistlused ujumises ja kergejõustikus. Võitsid külalised vastavalt 45:25 ja 119:61. Pesapallis said soomlased võidu 18.0.
  - Euroopa meistrivõistlustel kergejõustikus (Torinos) võitis A. Viiding kuulitõuke.
  - 1935 — Mustamäele ehitati Tallinna esimene suusahüppemägi.
  - A. Neo võitis EM-võistlustel kaks pronksmedalit, ühe klassikalises, teise vabamaadluses.
  - «Volta» tühjas hallis peeti Tallinna I sisevõistlused tennisel.
  - MM-võistlustel laskmises (Roomas) võitis peamiselt tallinlastest koosnev Eesti meeskond väikepüssist laskmisel lamades ja põlvelt asendis esikoha. Täiskaliibrilisest püssist laskmisel saavutati maailmameistri nimetus püsti- ja lamades asendis. Individuaalselt tulid maailmameistriteks J. Kärner ja G. Lokotar.
  - 19.—20. oktoobril toimusid esimesed Eesti raskejõustiku mängud. Tallinlased võitsid 15, tartlased 3, virulased 1 ja viljandlased 1 esikoha.
  - 15.—17. novembrini Soome-Ungari-Eesti kolmikmaavõistlusel maadluses võideti oma kodus soomlasi 5:2 ja ungarlasi 6:1. V. Väli, E. Puusepp, A. Neo, O. Luiga ja K. Palusalu ei kaotanud ühtegi matši.
  - 1936 — 2.—16. augustini toimunud Berliini olümpiamängudel võitis Kristjan Palusalu klassikalises ja vabamaadluses kuldmeda-

Pärast triumfi Berliinis. Kahekordne kuldmedalimees Kristjan Palusalu ja «hõbeda» ning «pronksi» võitja Agu Neo

lid, Agu Neo vastavalt pronks- ja hõbemedali. Poksis platseerus N. Stepulov teisele ja tõstmises A. Luhaäär kolmandale kohale. Eesti olümpiameeskonda kuulus 28 tallinlast ja 8 tartlast.

- 1937 — A. Luhaäär püstitas tõukamises 167,5 kg-ga raskekaalus uue maailmarekordi.
- MM-võistlustel võitis Eesti meeskond vabapüssi standardi ja Argentiina samba. E. Kivistik, G. Lokotar, H. Kivioja, A. Liivik ja A. Kukkk tulid neljakordseiks maailmameistreiks.
  - R. Toomsalu võitis Londonis rahvusvahelistel kergejõustiku-võistlustel kaugushüppe (7.41,5).
  - EM-võistlustel klassikalises maadluses (Pariisis) võitis K. Palusalu esikoha, A. Neo teise ja V. Mägi kolmanda koha.
- 1938 — 19.—21. märtsini toimusid Ülemiste järvel 12. rahvusvahelised võistlused jääpurjetamises (EM-võistlused). Startis 52 jääpurjekat, neist 32 välismaalt. Oma klassides tulid esikohale E. Gahlnbäck (viendat korda 6 aasta jooksul) ja E. Holst.
- 24.—27. aprillini viidi «Estonia» kontserdisaalis läbi EM-võistlused klassikalises maadluses. J. Kotkas saavutas esimese, N. Karklin teise ja V. Roolaan kolmanda koha.
  - 16.—17. juulil võitis Ungari Eesti esimesel maavõistlusel kergejõustikus 95:67.

- EM-võistlustel Pariisis saavutas A. Kreek kuulitõukes esikohta.
- 1939 — MM-võistlustel laskmises (Luzernis) jätkus Eesti laskurite edu. Võideti neli meeskondlikku ja kaks individuaalset esikohta.
- EM-võistlustel klassikalises maadluses (Oslos) võitis J. Kotkas esimese, E. Puusepp teise ja A. Neo kolmanda koha.
- EM-võistlustel poksis (Dublinis) tuli A. Raadik keskkaalus võitjaks, arvati mandri koondisse ja sõitis võistlema USA-sse.
- 16.—18. juunini toimusid Tallinnas II Eesti Mängud. Osavõtjaid oli 6000.
- Buenos-Airese maleolümpial tuli Eesti meeskond III kohale. P. Keres saavutas 1. laual võiduprotsendiks 71, G. Friedemann 4. laual 77.
- 1940 — 5. juulil ilmus sotsiaalministri määrus, mille põhjal moodustati kehakultuurireformide komisjon, kuhu kuulusid tallinlased A. Pirson, A. Luht, K. Vitsut, A. Antson jt.
- 16. augustil ilmus ajakirja «Kehakultuur» esimene number.
- 17. ja 18. augustil toimusid Tallinnas esimesed Nõukogude Eesti meistrivõistlused kergejõustikus. R. Armi (Tallinna «Kalev») ületas 14.96-ga NSV Liidu rekordi kolmikhüppes.
- 28. ja 29. augustil viidi Tallinnas läbi Eesti NSV esimesed meistrivõistlused tennis. Startis rekordiline arv osavõtjaid — 105.
- septembris moodustati meie pealinnas spordiühing «Dünamo». Laienes endise töölisspordiühingu «Hermes» tegevus.
- 14.—23. detsembrini toimus Moskvas üleliiduline maadlustšempionaat, kus absoluutseks meistriks tuli J. Kotkas.
- 16. detsembril võitis Tallinna «Dünamo» poksis Moskva «Dünamo» 5:3. Iga matš kestis 5 raundi à 2 minutit.
- Nõukogude Liidu kümne parema edetabelisse pääses kergejõustikus 11 tallinlast.
- 1941 — 4. jaanuaril määrati Tallinna Kehakultuuri- ja Spordikomitee esimeheks A. Alterman, inspektoriteks A. Kolmpere ja A. Kalamees.
- 17. jaanuaril toimus «Spartaki» organiseerimiskomisjoni esimene koosolek.
- jaanuaris saabus Üleliiduliselt Kehakultuuri- ja Spordikomiteelt teade, et tallinlastele J. Kotkale, A. Raadikule, M. Linnamäele, N. Karklinile ja A. Neole anti NSV Liidu meistersportlase nimetus.
- jaanuaris ja veebruaris toimunud esimesest suusakrossist võttis osa 1270 tallinlast.
- moodustati Tallinna Tekstiili- ja Kommunaaltöölise Spordiklubi ning raudteelaste spordiühing «Lokomotiiv».
- veebruaris sooritasid Eesti NSV tõstjad ja maadlejad võistlusreisi Kaukaasiasse. Maadluses võitis tallinlastest koosnev meeskond Gruusia II meeskonna 7:0, Gruusia I 4:3 ja koduteel ka Moskva 5:2. Kaotus (3:4) tuli vastu võtta Bakuus.
- Tallinna «Dünamo» (sinna kuulusid kõik vabariigi paremad tennisistid) kaotas Leningradis sealsele linna koondisele 2:11, teistkordne kohtumine Tallinnas võideti 7:6.
- Tallinnas oli organiseeritud 10. aprilliks 65 kehakultuurikollektiivi.

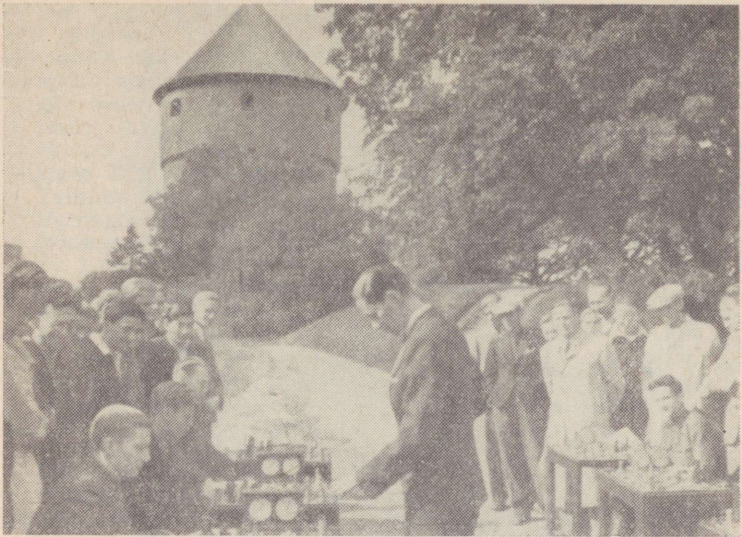
- 1. mail toimus ümber linna meeskonnajooks. Startis 10 meeskonda 170 võistlejaga. Meeskondadest tuli esikohale «Lokomotiiv», individuaalselt E. Prööm («Dünamo»).
- juunis algas Eesti NSV Ametiühingute Vabatahtliku Spordiseltsi organiseerimine.
- 1942 — tallinlastele J. Dudkinile, E. Tillingule, E. Kreele, F. Issakule ja E. Piisangile anti NSV Liidu meistersportlase nimetus. Järgmisel aastal said sama tiitli A. Illi ja A. Jürisson.
- 1943 — 5.—9. septembrini võitsid tallinlased A. Tarmak, J. Kotkas ja F. Issak Gorkis üleliidulistel esivõistlustel kergejõustikus esimeste eestlastena NSV Liidu meistri nimetuse.
- Johannes Kotkas tuli teistkordselt NSV Liidu absoluutseks tšempioniks maadluses.
- 1944 — 4. jaanuaril moodustati Moskvast Eesti NSV Ametiühingute Kesknõukogu otsusega VSÜ «Kalev» Kesknõukogu organiseerimisbüroo, kuhu kuulusid L. Lüüs, A. Tarmak, J. Dudkin ja R. Lass.
- 26. septembril alustas Tallinnas tegevust «Kalevi» Kesknõukogu operatiivgrupp.
- septembri lõpul alustas Tallinnas tegevust Eesti NSV Kehakultuuri- ja Spordikomitee.
- oktoobri algul komplekteeriti 4-liikmeline VSÜ «Kalev» Tallinna Nõukogu, mille esimeheks määrati V. Elmlo. Algas kehakultuurikollektiivide moodustamine asutustes ja ettevõtetes.
- 8. oktoobril avati VSÜ «Kalev» Tallinna Maleklubi.
- 11. oktoobril ilmus esimese sõjajärgse ajakirjana Eestis «Kehakultuur» nr. 1.
- oktoobris rakendati tööle Tallinna Kehakultuuri- ja Spordikomitee ning loodi selle juurde Tallinna Koolinoorte Sportlike Ürituste Nõukogu.
- 1945 — 5. veebruaril toimus Eesti NSV kehakultuurlaste aktiivi esimene vabariiklik nõupidamine.
- Tallinna esindused võitsid Riia korvpallis 40:14 ja maadluses 6:1.
- 25. veebruaril võitis iluuisutaja Vaike Paduri esimese Eesti NSV naissportlasena Nõukogude Liidu tšempioni nimetuse.
- ametiühingute ja kommunistlike noorte suusakrossist võttis osa ligi 3000 tallinlast.
- mais alustas tegevust Tallinna Kehakultuuritehnikum.
- juuni lõpul toimusid «Dünamo» staadionil NSV Liidu individuaal-meistrivõistlused klassikalises maadluses. J. Kaubi tuli kärbeskaalus esimeseks, J. Kotkas raskekaalus teiseks, E. Puusepp kergekeskkaalus kolmandaks.
- juulis avati Kadrioru Noortepark.
- septembris alustas tegevust Tallinna Lastespordikool. Võeti vastu ligi 100 õpilast. 5 sektsiooni töötasid esialgu ühiskondlikus korras.
- 9.—16. septembrini viidi Kiievis läbi NSV Liidu meistrivõistlused kergejõustikus. E. Veetõusme tuli esikohale, R. Armi ja F. Issak võitsid teise, A. Jürisson ja J. Kotkas kolmanda koha. Noored tallinlased tõid vabariigi koondisele kolm I, seitse II ja kolm III kohta. Neidudest osutus seejuures edukamaks Eugenia Laasik-Piisang 2 esi-, 2 teise ja 1 kolmanda kohaga.

Kui Maailma Kristjan 1938. a. oli sunnitud õlavigastuse tõttu matilt taanduma, siis andis ta valitsusohjad üle Johannes Kotkale. Suur Juhan võitles maailma tugevaima raskekaalase tiitli pärast edukalt rohkem kui 15 aastat

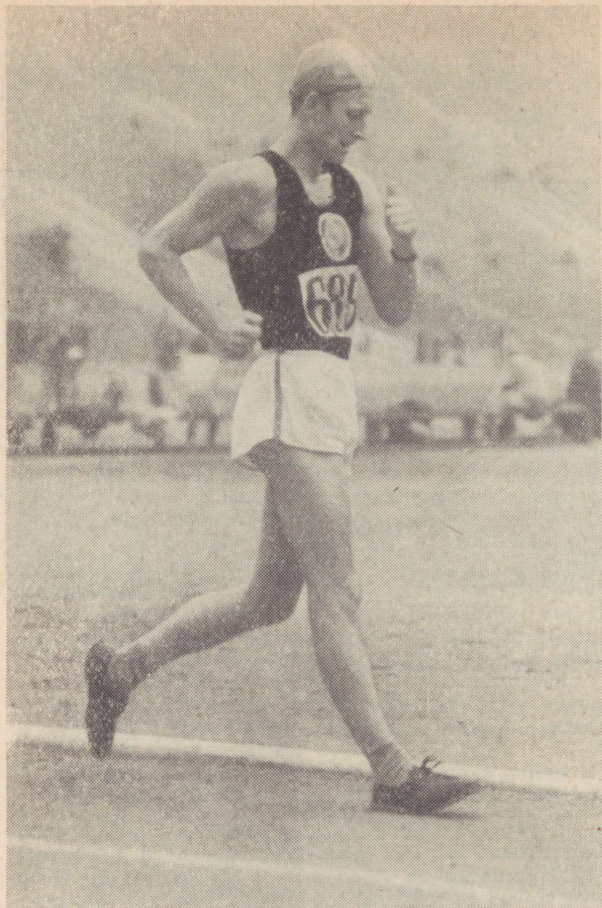
- 7. novembril autasustati 20 tallinlast aktiivse tegevuse eest kehakultuuri ja spordi arendamisel Eesti NSV Ülemnõukogu aukirjaga.
- detsembris oli linnas 30 suusabaasi, neist 26 asusid kätiste ja koolide juures.
- aasta jooksul võitsid 13 tallinlast NSV Liidu meistri nimetuse. E. Tomson, R. Triik ja O. Kullerkupp said igaüks kaks esikohta mootorisportis.

- 1946 — 4. veebruaril anti Saunade Trustile kuulunud Aia tänava saun-bassein üle Eesti NSV Kehakultuuri- ja Spordikomiteele. Tallinna ujujad said baasi, mis kujunes suureks meistrite sepikojaks. Siit sirgus 11-kordne NSV Liidu tšempion Ulvi Indrikson-Voog; Endel Edasi tuli samaga toime 6 korral, Eve Maurer-Uusmees 4 korral, Anne Reintam 3 korral jt.
- 14.—21. aprillini toimus Leningradis kaheksa linna korvpalliturniir. Meeskondadest tuli 7 võiduga esikohale Tallinn. Koosseisus: J. Lõssov, A. Putmaker, R. Prees, H. Kruus, O. Erikson, I. Kullam, E. Tilling, O. Õun ja E. Raamat. Treener J. Dudkin.
- sügisel moodustati TPI üliõpilaste initsiatiivil Tallinna Akadeemiline Spordiklubi, mis hõlmas ka Tallinna Konservatooriumi ja Kunstiinstituudi üliõpilasi. Liikmete arv ulatus üle 400.
- suusakrossil startis 11 629, jooksukrossil 26 958 tallinlast.
- aasta jooksul võitsid tallinlased 12 korral Nõukogude Liidu tšempioni nimetuse. E. Meriväli saavutas seejuures laskmises 6, A. Limperk 5 esikohta.
- 1947 — lõpetati «Dünamo» tennishalli taastamine. Avavõistlused korraldati 11. jaanuaril.
- 8. veebruaril avati raadio teel Eesti NSV I talispartakiaad. Võitjaks tuli Tallinn (44 p.) Tartu (42 p.) ja Virumaa (37 p.) ees.
- veebruaris tuli Paul Keres NSV Liidu malemeistriks.
- 11.—15. aprillini toimusid Prahas EM-võistlused klassikalises maadluses. J. Kotkas võitis raskekaalus esikoha, J. Kaubi jäi kärbeskaalus väärotsuste tõttu neljandaks.
- mais korraldati Prahas EM-võistlused korvpallis. NSV Liidu koondmeeskonna koosseisus tulid J. Lõssov ja I. Kullam Euroopa meistriks.
- ilmus P. Kerese «Malekool» I (kahe trükis, tiraaž kokku 10 400 eks.) ja R. Toomsalu «Kergejõustik» (4000 eks.).
- kevadel organiseeriti VSÜ «Kalev» Tallinna Spordikool.
- Eesti NSV 7. aastapäeval määrati kehakultuurikollektiivide grupis Nõukogude Eesti preemia Tallinna Telefonivõrgu kehakultuurikollektiivile (esimees E. Paalme). Individuaalsed preemiad said tallinlased Endel Edasi, Eugenia Piisang-Laasik ja Juta Vestli-Sandpank.
- 31. augustist 7. septembrini toimus Tallinn—Moskva teatejooks, mis oli pühendatud Nõukogudemaa pealinna 800. juubelile.
- jooksukrossist võttis osa 29 351 tallinlast.
- Tallinnas oli 167 kehakultuurikollektiivi, kuhu kuulus 16 049 liiget.
- tallinlased võitsid 16 korral NSV Liidu meistri nimetuse. E. Meriväli tuli neljakordseks meistriks laskmises.
- 1948 — 9. mail toimus «Dünamo» staadionil kevadise jooksukrossi pidulik avamine. Startis ligi 1500 jooksjat.
- «Pedagoogiline Kirjastus» andis välja P. Kerese «Школа шахматной игры» (J. Tärni tõlge). Tiraaž oli 50 200 eksemplari.
- 29.—30. mail toimus Gruusia NSV — Eesti NSV esimene kergejõustiku-maavõistlus. Võitis Eesti NSV 133:108.

Malesuurmeister Paul Keres on Tallinna spordikuulsustest kõige kauem püsinud stabiilses vormis

- 30. mail avati «Kalevi» mängude staadion Tõnismäel ja jahtklubi sadam Pirital. Jahtklubisse (organiseeriti 8. veebruaril 1948. a.) oli koondatud 25 käitiste-asutuste seksiooni. Klubi kasutusse oli antud 18 jahti, 30 sõudepaati, 20 süsta ja 6 mootorpaati.
- juuni algul toimunud Riia-Tallinn-Tartu linnavõistlusel kergetõustikus (206:200:135,5) startis ka suur grupp nõukogude paremaid kergetõustiklasi eesotsas moskvalaste N. Karakulovi, N. Ozolini, A. Tšudina, G. Turova, V. Tutevitši, leningradlaste J. Iljassovi, D. Gorjainovi, tbilislase N. Dumbadze ja teistega.
- juunis alustas tegevust TPI Spordiklubi.
- Tallinna Kehakultuuritehnikum laskis välja I lennu (74) lõpetajaid. Kaugõppe teel omandasid kehakultuurilise keskhariduse 4 pedagoogi.
- Nõukogude Eesti preemia määrati Tallinna 21. Keskkooli kehakultuurikollektiivile ja tallinlastest Enn Meriväljale, Vaike Aavikule, Eugenia Piisang-Laasikule, Juta Vestli-Sandpangile, Raimond Vahtmetsale, Manivald Vallikivile, Helmut Tendalile ja Loit Laidnale.
- «Kalevi» tennisistid taastasid Harju orus 4 väljakut. Valmis klubihoone.

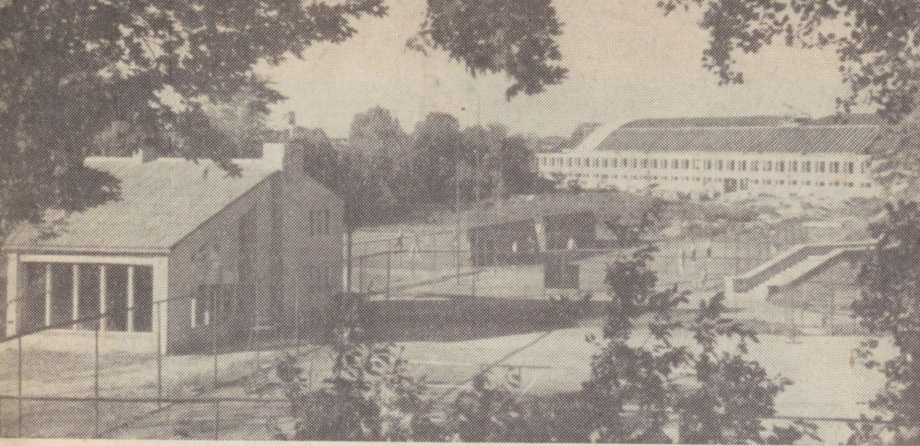

Kahe OM pronksmedaliga ja 15 km MR püstitamise eest saadud mälestusplaadikesega lõpetas oma hiilgava võistlejakarjääri neljakordne NSV Liidu meister
Bruno Junk

- 21. septembril alustati kommunistlike noorte initsiatiivil Komsomoli-nimelise staadioni ehitustöid.
- ilmus trükist A. Illi «Korvpall». Tiraaž 4200 eksemplari.
- Tallinna 155 kehakultuurikollektiivi kuulus 16 567 liiget.
- detsembris toimus Tallinnas vabariigi paremate ujujate treeningkogunemine, millest võtsid osa ka Nõukogudemaa mitmekordsed meistrid Leonid Meškov, Nikolai Krjukov, Kapitolina Vassiljeva ja Julia Kotšetkova.
- tallinlased võitsid 17 korral Nõukogude Liidu meistri nime-

- tuse. Seejuures saavutas Enn Meriväli 6 ja Johannes Kotkas 2 esikohta.
- 1949 — märtsis lõpetasid üliõpilased TPI võimla taastamistööd.
- aprilli algul esitas Tallinna Masinaehitustehas üleskutse kõigile Eesti NSV käitistele, asutustele ja ettevõtetele kehakultuuri- ja sporditöö hoogustamiseks, baaside rajamiseks ning alustas oma spordiväljaku ehitustöid Pelgulinna.
  - algas ETKVL spordiväljaku rajamine.
  - Tallinna Kehakultuuritehnikum laskis välja teise lennu (85) lõpetajaid.
  - Nõukogude Eesti preemia määrati Tallinna Tööstuskoolile nr. 2 (esimees E. Laansoo) ning V. Kingissepa nimelise Tselluloosi- ja Paberitööstuse Kombinaadi kehakultuurikollektiivile (esimees E. Keerme). Tallinna sportlastest said preemia E. Edasi, A. Reintam, E. Veetõusme, H. Hõdrejärv-Pärtelpoeg, P. Agurauja, I. Nei, G. Pärn, E. Piisang-Laasik ja J. Vestli-Sandpank.
  - detsembris ilmus N. Maatsoo õpik «Poks». Tiraaž 1200 eks.
  - Tallinna ujujad ületasid aasta jooksul rohkem kui 90 korral ja kergejõustiklased 44 korda Eesti NSV rekordeid.
  - tallinlased võitsid 16 korral Nõukogudema meistri nimetuse (Enn Meriväli tuli laskmises 3-kordseks võitjaks).
- 1950 — P. Keres tuli teist korda NSV Liidu malemeistriks.
- kergejõustiku korrespondentsvõistlustest võttis osa kahes voo- ruses 5476 sportlast.
  - Bruno Junk (10 km käimine), Erich Veetõusme (1500 m) ja Harry Vallmann (odavise) püstitasid uued NSV Liidu rekordid.
  - maipühade ajal toimusid esimesed «Noorte Hääle» karika- võistlused ujumises. Võitis «Dünamo».
  - Tallinna ujujad ületasid üle 90, kergejõustiklased üle 50 Eesti NSV rekordid.
- 1951 — neli kuud kestis lugejatevaheline malematš «Õhtuleht»- «Edasi», millest võttis osa ligi 1000 tallinlast. «Õhtuleht» võitis 2:0.
- EM-võistlustel korvpallis (Pariisis) võitis NSV Liidu koondis esikoha. Kaasa mängisid ka tallinlased J. Lõssov ja H. Kruus.
  - 27. mail startis üleliidulistel kergejõustiku korrespondents- võistlustel Tallinnas 5336 sportlast.
  - ilmus P. Soosaare ja A. Oru õpik «Ujumine».
  - P. Keres võitis kolmandat korda NSV Liidu malemeistri nimetuse.
  - Tallinna kergejõustiklased püstitasid 38 uut Eesti NSV rekor- dit. Neist 8 ületasid NSV Liidu rekordeid (noormeeste ja poiste klassi kuuluvad E. Lang ja I. Tamm parandasid üleliidulisi rekordeid 7 korral).
  - tallinlased võitsid 26 korral NSV Liidu meistri nimetuse. I. Novožilov laskmises ja A. Reintam ujumises tulid 3-kordseiks tšempionideks, V. Strandberg ujumises 2-kordseks.
- 1952 — aprillis toimus Kiievis 10 linna turniir korvpallis. Tallinna meeskond saavutas 7 võiduga teise koha.
- 19. juulist 3. augustini toimusid Helsingis XV olümpiamängud. J. Kotkas võitis klassikalises maadluses kuldmedali, J. Lõssov ja H. Kruus NSV Liidu korvpallikoondises hõbemedali,

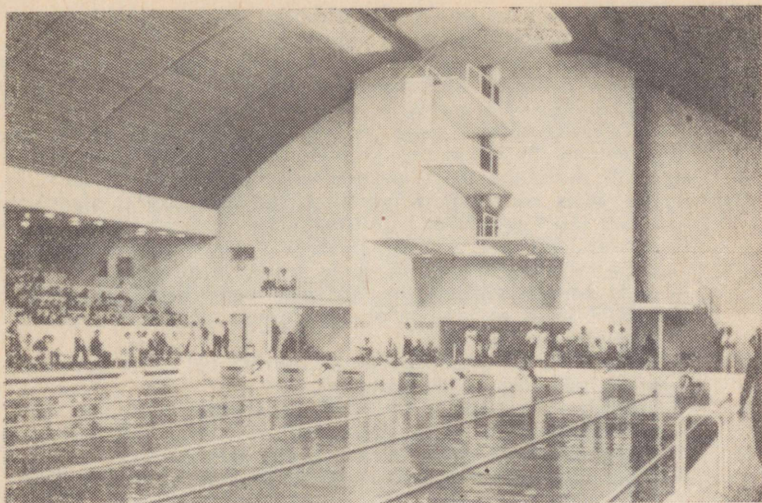
- B. Junk 10 km käimises pronksmedali. Peale nende startisid olümpiamängudel tallinlased E. Press ja E. Edasi ujumises, N. Matvejev jalgrattasõidus, M. Velsvebel 1500 m jooksus ja A. Englas vabamaadluses.
- P. Keres võitis NSV Liidu koondises X maleolümpial I koha.
  - 5.—9. oktoobrini toimus Tallinnas III Balti spartakiaad. Lõppkokkuvõttes saavutas Eesti NSV esikoha, võites 13 alast 7.
  - Vilma Soosaar-Laanemaa ületas aasta jooksul 8 korda vabariiklikke rekordeid.
- 1953 — MM-võistlustel Naapolis võitis A. Englas klassikalises maadluses poolraskekaalus esikoha. J. Kotkas tuli raskekaalus teiseks.
- EM-võistlustel korvpallis tuli H. Kruus NSV Liidu meeskonna koosseisus esikohale.
  - tallinlased võitsid 12 korral NSV Liidu meistri nimetuse.
- 1954 — MM-võistlustel Tokios saavutas A. Englas vabamaadluses poolraskekaalus esikoha.
- EM-võistlustel Bernis tulid Virve Põldsam-Roolaid odaviskes ja Heino Heinaste kuulitõukes teisele kohale.
- 1955 — 15. juulil avati Komsomoli-nimeline staadion, mille tribüünidel on 12 000 istekohta.
- novembris rajati V. Paduri initsiatiivil «Dünamo» staadioni tribüünile (vahekäiku) esmakordselt väike jääväljak, mis pikendas meie iluuisutajate hooaega vähemalt 3 kuu võrra.
  - tallinlased võitsid 13 korral NSV Liidu meistri nimetuse (A. Frants tuli kolmekordseks tšempioniks lauatenнисes).
- 1956 — 26.—27. mail toimus Tallinnas Eesti NSV — Läti NSV — Leedu NSV — Karjala-Soome NSV maavõistlus kergejõustikus.
- B. Junk ületas 20 km käimises maailmarekordi.
  - ilmus trükist R. Toomsalu koostatud õpik «Kergejõustik». Tiraaž 8000 eksemplari.
  - 28. novembrist 7. detsembrini toimusid Melbourne'is XVI olümpiamängud. B. Junk võitis 20 km käimises pronksmedali, U. Palu tuli kümnevõistluses neljandaks. Treeneritena viibisid Melbourne'is P. Soosaar, E. Puusepp ja J. Kotkas, masseerijana E. Martin.
  - «Noorte Hääle» ringküsitluse põhjal tunnistati Eesti NSV parimaks sportlaseks kümnevõistleja Uno Palu.
- 1957 — NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi poolt autasustati J. Kotkast Lenini ordeniga, P. Kerest, A. Englast ja B. Junki «Töõpunalipu» ordeniga, U. Palu, E. Puuseppa, J. Rebast ja B. Tolbastit ordeniga «Austuse märk». 11 tallinlast autasustati medalitega.
- VSÜ «Kalev» kalaspordisektsiooni baasil moodustati kalaspordiklubi, kuhu nüüd on koondatud üle 6000 kalasportlase 187 asutusest ja ettevõttest.
  - 23.—24. juunil toimus Tallinnas esimene sõjajärgne Soome — Eesti NSV kergejõustiku-maavõistlus meestele. Võitis Soome 122:103.
  - 15. septembril korraldati esimene Soome — Eesti NSV kergejõustiku-maavõistlus naistele. Võitis Eesti NSV 58:49.
  - Salme Rootarele anti rahvusvahelise malemeisteri nimetus.
  - Ulvi Indrikson-Voog võitis Moskvas rahvusvahelistel noorsoo

Spordiühingu «Kalev» arvele võib kanda kõige esinduslikumate spordibaaside rajamise sõjajärgseil aastail. Pildil: vaade tennisekeskstaadionile ja spordihallile 1960. a. suvel

- sõprusmängudel 100 m vabaujumises, ülemaailmsel üliõpilasmängudel Pariisis 100 m ja 400 m vabaujumise.
- aasta parimaks sportlaseks tunnistati ujuja Ulvi Indrikson-Voog.
- 1958 — 1. jaanuarist hakkas ilmuma «Spordileht».
- «Kalevi» jääpurjetajad saavutasid NSV Liidu meistrivõistlustel meeskondliku esikoha.
  - Kloostrimetsas avati VKÜ «Spartak» motoklubi.
  - Herne tänaval avati VSÜ «Kalev» tennise keskstaadion (klubihoone, 12 tellisepuru- ja 4 asfaltväljakut).
  - 5.—13. juulini toimusid Tallinna I spordimängud. Osavõtjaid oli 36 460, märginormide täitjaid 18 496.
  - 17.—19. juulini viidi Komsomoli-nimelisel staadionil läbi NSV Liidu individuaal-meistrivõistlused kergejõustikus. Tallinlased B. Junk, P. Varrak ja C. Vallmann võitsid hõbemedali.
  - 20. augustil tuli Enn Rusi Moskvas toimunud MM-võistlustel laskmises NSV Liidu meeskonnas maailmameistriks.
  - Tallinnas toimunud võistlustel startisid peale Nõukogude Liidu paremate veel Tšehhoslovakkia ja Soome mootorratturid ning Saksa DV kergejõustiklased.
  - ilmusid P. Soosaare «XVI olümpiamängud Melbourne'is 1956» ja O. Langsepa «Georg Lurich». Mõlema tiraaž oli 10 000 eksemplari.
  - tallinlased püstitasid 64 uut Eesti NSV rekordit kergejõustikus.
  - aasta parimaks sportlaseks tunnistati teistkordselt Uno Palu.
- 1959 — 25. jaanuaril avati Ülemiste «Kalevi» spordihoone.
- 10. aprillil toimus Tallinnas Eesti NSV Spordiühingute ja -organisatsioonide Liidu asutamiskonverents, millest võttis osa 230 delegaati.

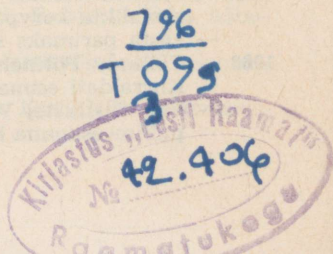
- 7.—9. mail korraldati Soomega esimene sõjajärgne malemaa-võistlus. Eesti võitis 13,5:6,5.
- 7. juunil lõppes Balti veloturniir. Selle võitis Ants Väravas, Tallinna «Tööjõureservide» ja Eesti NSV meeskond.
- Toomas Leius võitis rahvusvahelisel noorte tenniseturniiril Leningradis esikoha kolmes mänguliigis, samuti noorte mitte-ametlikeks maailmameistrivõistlusteks peetava Wimbledon'i noorteturniiri.
- 31. oktoobril avati BLTSK ajakohane jahilaskerada.
- 6. novembril valmis Tallinna Mererajooni Lastesportdikooli 606 m² suurune tehislüüväli Kadriorus.
- aasta parimaks sportlaseks tunnistati Paul Keres.
- 1960 — 19. märtsil asutati koolinoorte spordiühing «Noorus».
- 27. juunil võitis Phõnjani linnameeskond Tallinna «Kalevi» jalgpallis 2:1.
- 6.—10. juulini toimunud NSV Liidu meistrivõistlustel ujumises võitsid U. Indrikson-Voog ja E. Maurer-Uusmees kaks, Veiko Siimar ühe esikoha.
- 11. juulil korraldati Tallinnas rahvusvaheline motokross, millest võttis osa üle 100 mootorisportlase kümnest riigist.
- 4. augustil algas Tallinnast Balti II velotuur. Selle võitis R. Leegu, Eesti NSV «Dünamo» ja meie vabariigi koondis.
- 20. augustil toimusid Erich Veetõusme I mälestusvõistlused. Peale meie kergejõustiklaste võtsid neist osa külalised Valgevenest ja Leedust.
- 29. augustist kuni 7. septembrini toimusid Roomas XVII olümpiamängud. Tallinlane Aleksander Tšutšelov võitis purjetamises «Finn»-klassis hõbemedali. NSV Liidu koondisse kuulusid ka V. Siimar, E. Maurer ja U. Indrikson ujumises. Treenerina võttis olümpiamängudest osa P. Soosaar.
- ilmus A. Lannuse «Põhivõimlemise harjutusvara». Tiraaž 7000 eks.
- tallinlased võitsid 14 korral NSV Liidu meistri nimetuse.
- 1961 — 23. veebruaril toimus esimene Tallinn—Keila—Tallinn meeskondlik suusamaraton.
- 1.—21. juulini toimusid Tallinna II spordimängud. Ligi 21 000 osavõtjat said I astme, 10 254 II astme märgi. Komsomolnimelisel staadionil korraldatud võimlemispeol esines 4250 võimlejat ja rahvatantsijat. Spordinäitust «Minevikust tänapäevani» külastas ligi 10 000 inimest. Kokku oli osavõtjaid 67 752, pealtvaatajaid ümmarguselt 68 000.
- 17. juulil esines Lauluväljakul Kramer'i elukutseliste tennisistide trupp. Kaasa mängisid austraallane L. Hoad, ameeriklane A. Trabert, ekuadorlane F. Segura, taanlane K. Nielsen.
- aasta parimaks sportlaseks tunnistati Toomas Leius.
- 1962 — 7. jaanuaril toimus Komsomolnimelisel staadionil esimene võistlus kartautodel. Startis 21 masinat Lätist ja 1 Tallinnast.
- 7.—11. veebruarini viidi läbi NSV Liidu meistrivõistlused lauatenнисes. Paarismängus võitis S. Paisjärv kaks hõbemedalit.
- 7.—8. aprillil korraldati esimesed võimlemisvõistlused «Spordilehe» auhindadele.
- Salme Rootare tuli kümnenadat korda Eesti NSV malemeistriks.

Eesti NSV 25. aastapäevaks valmis «Kalevi» siseujula, mida peetakse üheks moodsamaks Nõukogude Liidus

- 9.—10. juunil toimus Piritä—Kose—Kloostri metsa ringrajal NSV Liidu meistrivõistluste II etapp. Lõppkokkuvõttes võitsid tallinlased 1 «kulla» (E. Kiisa), 5 «hõbedat» ja 4 «pronksi».
- Tallinna 46. Keskkoolis valmis siseujula ja algasid ujumiskursused õpilastele.
- ilmus L. Koigi, P. Soosaare ja E. Teemäe koostatud «XVII olümpiamängud». Tiraaž 15 000.
- valmis VSÜ «Kalev» spordihall, mille ehituskulud ulatusid üle 500 000 rubla.
- septembris valmis Mustamäe suusahüppemägi ja toimusid esimesed võistlused tehiskattel.
- aasta kestel startisid Tallinnas Rumeenia lauatennisistid, Rootsi jalgpallurid, Austraalia ja Soome tennisistid (maavõistlus võideti 20:2!), Saksa DV vabamaadlejad ja Tšehhoslovakkia korvpallurid.
- aasta parimaks sportlaseks tunnistati Paul Keres.
- 1963 — Tallinna Polütehnilises Instituudis hakati mängima sulgpalli. Korraldati esimesed ametlikud õppejõudude meistrivõistlused.
- EM-võistlustel Wrocławis võitis T. Lepmets NSV Liidu korvpallimeeskonna koosseisus kuldmedali.

- detsembris saavutas Maaja Ranniku Bakuus NSV Liidu naiste XXIII meistrivõistlustel males esikoha.
- «Spordi Suurraamatute» sarjas ilmus esimese teosena «Ujumine». Autorid: K. Arusoo, A. Org, P. Soosaar ja U. Tõnnus. Tiraaž 8000 eksemplari.
- tallinlased võitsid aasta jooksul 20 korral NSV Liidu meistri nimetuse (T. Leius tuli kolmekordseks tšempioniks tennis).
  - aasta parimaks sportlaseks tunnistati Toomas Leius.
- 1964 — jaanuaris võitsid P. Keres ja I. Nei Beverwijki maleturniiri. I. Nei täitis seejuures rahvusvahelise meistri normi.
- 4. jaanuaril toimus VSÜ «Kalev» 20. aastapäeva tähistamine. 89-le tallinlasele anti «Kalevi» auliikme nimetus.
- Ants Antson võitis Oslos EM-võistlustel kiiruisutamises mitmevõistluses esikoha ja olümpiamängudel Innsbruckis 1500 m distantsil kuldmedali.
- 9. mail võttis esmakordselt toimunud rahvamatkast «Võidupüha 1964» osa 37 797 tallinlast.
- ilmusid «Uisutamine» («Spordi Suurraamatute» sarjas, tiraaž 6000 eksemplari) ja H. Kase poolt koostatud «IX taliolümpiamängud Innsbruckis» (tiraaž 25 000 eksemplari).
- aasta jooksul võistlesid peale nõukogude paremate Tallinnas veel Ungari, Saksa DV ja Soome maadlejad, Ungari ja Saksa DV lauatennisistid, Rumeenia, Saksa DV, Poola ja Soome purjetajad jt.
- aasta parimaks sportlaseks tunnistati Ants Antson.
- 1965 — 22. veebruarist 7. märtsini toimusid Tallinna I talimängud.
- 9. mail toimus rahvamatk «Võidupüha 1965», millest võttis osa 63 711 tallinlast.
- 2. juunil avati Mustamäel TPI staadion.
- 21. juulil avati VSÜ «Kalev» 50-m siseujula, mis on moodsamaid Balti liiduvabariikides.
- Nõukogude Liidu meistrivõistlustel tennis võitis tallinlastest koosnev Eesti NSV võistkond kolmandat korda esikoha. Individuaalselt tuli T. Leius kolmekordseks meistriks, Tiiu Soome naiste üksikmängu võitjaks.

42-406

13 kop.

795
A

27626

TÜ RAAMATUKOGU

1 0300 01021886 7